

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1888. Första Kammaren N:o 35.

Måndagen den 30 April.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Anmäldes och bordlades
konstitutionsutskottets utlåtanden:

n:o 9, i anledning af väckta motioner om ändring af §§
6, 13 och 16 riksdagsordningen;

n:o 10, i anledning af väckt motion om bestämmande af
en gemensam dag för val af riksdagsman i Andra Kammaren; och

n:o 11, i anledning af väckt motion om ändring af §§ 1—
26 riksdagsordningen; äfvensom

statsutskottets utlåtande n:o 55, angående beräkningen af
statsverkets ordinarie inkomster.

Herr Tamm, Hugo, uppläste ett skriftligt anförande af *Interpellation*
följande lydelse: *rörande*

Särskilda omständigheter hafva förmått mig att just nu på *Luleå-Ofotens*
detta sätt söka fästa uppmärksamhet på ett stort affärsföretag, *jernväg.*
enligt min mening af djupt ingripande betydelse för vårt land,
nemligen Luleå-Ofotens jernväg.

Mig förefaller att denna anläggning hotar på ett betänkligt
vis vår svenska jernhandtering, såsom liggande i utländingars
hand, hvilka redan vid byggandet visat sig helt naturligt vara
alldeles oberörde af andra än *sina* ekonomiska intressen, och
samma förhållande kommer säkert att fortfara, då millioner tons
svensk malm utan all förarbetning utskeppas för att i utlandet
förvandlas till produkter, hvilka komma att täfla med våra för-
ädlade jernalster, förqväfva vår redan hårdt tryckta jernhandte-
ring i de gamla bergslagerna, utan att skapa en ny sådan i det
härför så väl belägna Norrland. När jernvägen engång blir fär-
dig till Ofoten, skall nog hela malmtransporten vända sig dit, så
att all vinst för Sverige och svenskt arbete af Gellivaramalmer
tillintetgöres. Dessa ekonomiska faror skall jag taga mig friheten
närmare utveckla, då jag nu öfvergår till den koncession, hvarpå

Interpellation
rörande
Luleå-Ofotens
jernväg.
(Forts.)

denna anläggning stöder sig, och till några af de enligt min mening olyckliga bestämmelser, som deruti äro upptagna.

Jag vill då icke uppehålla mig vid den tullfrihet för alla materialier, maskiner etc., som bolaget under 40 år synes mig åtnjuta så väl i Sverige som i Norge i enlighet med den år 1882 gällande tullagstiftning, hvadan i detta hänseende bolaget torde vid ändring af tulltaxan komma att intaga en undantagsställning.

Jag vill ej heller uppehålla mig vid några andra mindre väsentliga, dock anmärkningsvärda oegentligheter i denna koncession utan skall öfvergå till koncessionens 7:de §, som lyder, att afgifterna för transporter å banan skola utgå enligt taxa, hvilken taxa i allmänhet bör hvart femte år lämpas efter sig då företeende omständigheter, dock att, så länge årliga nettoinkomsten af jernvägen icke uppgår till tio procent å anläggningskapitalet, *afgifterna icke må mot jernvägsegarnes bestridande sänkas under de belopp, hvartill å någon annan enskild svensk jernväg med behörigen fastställd taxa afgifterna uppgå ökade med 25 %*, under det att den norska koncessionen innehåller, att afgifterna »*ikke maa nedsættes under de Beløb, hvortil de normerede Afgifter paa de norske Statsjernbaner til samme Tid beløbe sig, med Tillæg af 25 %*», d. v. s. i Norge är statsbanans taxa den bestämmande, i Sverige *den enskilda jernvägs*, som har den högst uppdriena. Men hvad praktisk verkan har denna taxebestämning? Jo, Luleå jernväg eger således rätt att få fastställd en taxa, som jag, för att ej uppkasta en jernförelse med de allra dyraste, uträknat efter Bergslagens jernvägs med 25 % förhöjning. Enligt denna beräkning, tillämpad på afståndet Gellivara—Luleå, ungefär 200 km, och Luossavara till Luleå, ungefär 300 km., skulle jernvägen ega att uppbära för 100 kilo malm från Gellivara, 200 km. 1,50 = pr c:tnar 63,8 öre; från Loussavara, 300 km. 2,00 = pr c:tnar 85 öre. För samma väglängder upptager statens ordinarie taxa respektive 25 och 31 öre och är frakten så hög, att malmen enligt statens i cirkulär 932 fastställda taxa kunde för samma pris ej blott forslas från Gellivara till Luleå utan nära på till Stockholm. Denna taxa verkar emellertid så, att om sådana transportkostnader skola belasta malmen jemte dem för brytning, lastning och lossning etc., all export helt enkelt är otänkbar. För det engelska bolaget, som eger både jernvägen och malmerna, verkar detta ingenting, äfven om de sälja malmen i Luleå för 20 à 25 öre; för bolaget är detta helt enkelt en bokföringsfråga utan all real betydelse, men gent emot hvarje annan person verkar denna taxa som ett öfverstigligt hinder och förvandlar hela affären till ett monopol — i utländsk hand. Vi svenskar må uppleta, inmuta, bryta aldrig så många grufvor invid jernvägen; genom den höga frakten är all konkurrens afskuren; på bolagets nåd beror om en enda centner får för svensk man nedföras och till svensk man säljas.

Men denna taxa har äfven en annan betydelse för framtiden. Enligt koncessionens 19:de § är svenska statsverket berättigadt att efter 40 år inlösa berörda jernväg mot ett belopp motsvarande enligt behöriga räkenskaper *tjugo gånger hela den under de senaste 10 åren i medeltal uppkomna nettobehållningen af trafiken*. Hvad är under sådana förhållanden naturligare, än att bolaget för att uppdrifva den skenbara trafikinkomsten, debiterar hvarje å banan transporterad centner malm det i taxan fastställda pris i sina »behöriga räkenskaper» och sedan i sina privata för malmaffärer afskrifver såsom förlust allt hvad som öfverstiger verkliga försäljningspriset å malmen. Således är äfven i detta fall det höga fraktpriset till ensidigt gagn för engelska bolaget, i det att derigenom gent emot svenska staten en öfverdrifvet hög beräkningsgrund i händelse af inköp uppstår. Uti norska koncessionen åter har norska staten rätt att vid inlösen som beräkningsgrund för köpeskillning efter eget val *antingen* bestämma tjugu års nettobehållning i medeltal *eller* och »saaledes, at Grunden og Grundarbeiderne betaales med, hvad de, Vedligeholdelsesomkostningerne fraregnede, bevisligen have kostet Interessenterne, hvorimod Bygningsarbeiderne og Jernveiens løse Tilbehør indløses med den Sum, som de efter deres daværende Tilstand ved Taxt skjønnes at være værd — eller skal Indløsningssummen for Grundarbeiderne ogsaa kunne fastsættes ved lovlig Taxt».

*Interpellation
rörande
Luleå-Ofotens
jernväg.
(Forts.)*

Jag är så öfvertygad att denna jernväg både genom sin egen natur och såsom liggande i utländingens hand bär i sitt sköte både politiska och ekonomiska vådor, att jag anser det vore högst lyckligt, om densamma kunde få till ändpunkt icke Ofoten utan Lapplands malMBERG, och genom den Gellivara malm kunde gifva uppsving åt svenskt arbete i Norrlands bygd.

Paragrafen 12 innehåller att förevarande koncession skall anses förverkad, i händelse arbetet å jernvägsanläggningen icke blifvit inom den 1 juli 1884 påbörjadt, och § 4 att koncessionshafvarne icke må börja jernvägsarbetet, förr än blifvit styrkt att koncessionshafvarne förfoga öfver ett kapital, som är fullt tillräckligt för fullbordande af en jernvägssektion — först sträckan Luleå—Gellivara — d. v. s. hela företaget berodde på om sådant bevis förelåg före den 1 juli 1884. Huru utvecklade sig denna sak? Bolaget, d. v. s. firman Wilkenson & Jarvis, uppgifver kostnaden för denna sektion till 4,236,000 kr., d. v. s. mindre kostnad än som för någon annan inom riket utförd, vare sig smalspårig jernväg eller bredspårig sådan enligt romanska systemet erfordrats, men väg- och vattenbyggnadsstyrelsen förklarar det minsta möjliga kapital äfven under de mest gynsamma omständigheter, för hvilket banan kunde byggas, vara 7,300,000 kr., hvarför detta belopp af Kongl. Maj:t i bref af den 18 april 1884 fastställes. Redan förut hade firman begärt *upphäfvande*

Interpellation
rörande
Luleå-Ofotens
jernväg.
(Forts.)

af skyldighet att förete bevis om kapitalets egande då »ingeniörsfirman» personligen förbunde sig, att det för jernvägens byggande bildade bolag skulle fullborda jernvägen (k. brevet 3:dje mars 1884). Då detta ej godkändes, inlemnas den 25 juni 1884 som säkerhet ett intyg att »herrar Pinn och Millets åtagit sig bygga jernvägen mellan Luleå och Ofoten, äro associerade med herrar Wilkinson & Jarvis, tecknat hela det för jernvägen erforderliga aktiekapitalet (1,500,000 £) äfvensom hela det bestämda obligationsbeloppet och äro enligt intyg af en konsul Kirseborn ansedde kompetente att fullgöra sina förbindelser.» Som denna nya firmas soliditet ej var alls bekant, och blott några få dagar i den för arbetets början fastställda tiden återstodo, medgifver Kongl. Maj:t att arbetet får börja i alla fall och detta fortgår tills den nuvarande säkerheten den 21 juli 1884 anskaffas så lydande: »Jag James John Wilkinson och jag James Th. Jarvis n:o 3 Victoria street Westminster förklara härmed, att vi disponera öfver ett kapital af omkring en half million pund i engelska jernvägsbolagsobligationer, oberoende af våra enskilda affärer och att i händelse allmänheten icke skulle köpa obligationer eller aktier tillräckliga för byggandet af Luleå—Gellivara jernvägen, vi sjelfva skola lemna penningar för sådant ändamål och aflägga vi denna högtidliga förklaring i kraft af Statuary Declaration Act 1835.» Obs. aktierna taxeras af W. Moore, Solicitor of the supreme court of jurisdiction in England till 3,500,000 och herrar Pinn & Millet intyga att de sålt aktier i Luleå jernväg till £ 13,860. På sådant sätt och på sådan säkerhet medgafs börjandet af jernvägsarbetet af denna section åt den engelska firman, så vidt jag af tillgängliga handlingar kunnat utröna.

Paragraf 3 af koncessionen bestämmer, att Kongl. Maj:t skall fastställa plan för och meddela stadganden angående broar etc., hvadan uti kongl. brevet af den 18 april 1884 bestämmes, att syllar af 2,74 m. längd och 0,15 m. tjocklek skola utläggas och att sektionen Luleå Gellivara skall vara fullbordad vid utgången af 1887 samt omedelbart efter skedd afsyning för trafik upplåtas.

Af kongl. brevet den 2 december 1887 framgår, att bolaget anhållit, att detsamma, emedan det med ett utländskt hus den 1 mars 1884 avsluta kontrakt om dessa undermåliga syllar och af dessa redan utlagt en stor mängd, skulle få sin skyldighet i detta hänseende eftergifven. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anför, att dessa syllar i sjelfva verket hade en tjocklek af ej fullt 4 verktum på de ställen, der skenan hvilade, hvaraf följden blefve, att syllan icke gäfvé tillräckligt fäste åt den 4 1/2 verktum långa skenspiken, som alltså genomträngde hela syllan, att emellertid syllar af den tjocklek, som den fastställda planen angifvit, voro synnerligen nödvändiga för trafikens säkerhet å denna jernväg, som genomginge trakter, tidtals utsatta för sträng köld, som lätt

försakade rubbningar i öfverbyggnadens läge, samt slutar med att dessa syllar endast finge användas under byggnaden på banan och att banan ej finge upplätas till godstrafik, förr än undermåliga syllarne blifvit utbytta. Detta blir ock Kongl. Maj:ts beslut. Enligt hvad af tidningarna framgår, äro malmtransporterna för bolagets räkning redan i gång.

Hvad åter beträffar föreskriften om att sektionen Luleå—Gellivara skall vara färdig vid 1887 års utgång, framgår af handlingarna, att äfven i denna som i nästan alla punkter bolaget sökt ändring och ingått med ansökan, att, då på grund af Kongl. Maj:ts ändringar i byggnadsplanen, arbetet ökats och då uti den nådiga koncessionen ingen viss tid för färdigbyggande af de *enskilda sektionerna* blifvit stadgad och bestämmelsen att sektionen skulle vara färdig 1887 alltså skulle innebära en inskränkning i den frihet, som i koncessionen förunnats bolaget, koncessionen måtte blifva oförändrad, så, att äfven denna sektion ej behöfde vara färdig förr än 1891 m. m., att Kongl. Maj:t uti bref af den 27 mars 1885 svarar, att, då den af Kongl. Maj:t bestämda tid för fullbordande af sektionen Luleå—Gellivara eller utgången af 1887 vore, enligt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens bedömande, tillräcklig för utförande af samtliga arbeten, som förekomma å den bestämda bansträckan, hvarom nu vore fråga, Kongl. Maj:t icke funne sig i denna del kunna understödja ansökan — alltså förklarande, att det af bolaget anförda skäl, att koncessionen gifve rätt till utsträckning af tiden ej egde gällande kraft. Denna samma ansökan förnyas 1887 och den 2 december samma år förklarar Kongl. Maj:t, att sektionen kunde få fullbordas under år 1888, då endast mindre arbeten skulle återstå att sommaren 1889 verkställa, och resolverar alltså, att sektionen Luleå—Gellivara skall vara fullbordad och för allmän trafik öppnad den 1 augusti 1889, det vill säga 1½ år efter fastställda tiden.

Koncessionens 12:te § innehåller äfven, att koncessionen för denna jernväg skall vara förverkad, i händelse jernvägsarbetet icke bedrifves uti den i punkten 5 stadgade ordning, det vill säga sålunda, att ungefär lika stor sträcka årligen bygges från Luleå i riktning åt Gellivara som från Ofoten österut. Äfven denna bestämmelse har bolaget fått eftergifven, då uti kongl. brefvet af den 3 mars 1884 stadgas, att från svenska statens sida hinder icke möter, att med afvikelse från hvad sistnämnda moment innehåller under år 1884 företaga arbeten endast å banan inom Sverige från Luleå, utan skyldighet för koncessionshafvarne att börja arbetet från Ofoten förrän år 1885, och att koncessionshafvarne skola från och med år 1885, om de *då* hellre önska, ega att, i stället för att, såsom i detta moment föreskrifves, årligen bygga ungefär lika stor sträcka af jernvägen från Luleå i riktning åt Gellivara som från Ofoten vesterut, bedrifva arbetet å jernvägen sålunda, att vid det i momentet 12 af samma resolution

*Interpellation
rörande
Luleå-Ofotens
jernväg.
(Forts.)*

Interpellation rörande Luleå-Ofotens jernväg.
(Forts.)

meddelade äfventyr, för år nedläggas minst ungefär dubbelt så stora kostnader å sträckningen från Luleå vesterut som från Ofoten österut. Hur likgiltig denna ändring kan synas från svensk sida, utgör den dock en på bolagets anhållan beslutnen eftergift. I hvad mån äfven denna senare bestämelse blifvit fullgjord, har jag ej kunnat utröna.

Af det nu anförda synes mig framgå, att denna banas för verkligande endast möjliggjorts genom att Kongl. Maj:ts gått till yttersta gräusen af eftergifvenhet i fråga om det kapital, hvaröfver bolaget var skyldigt disponera för rättigheten att i lagstadgad tid få börja arbetet och detta ända derhän, att bolaget medgifvits rättighet att börja arbetet, innan säkerhet *kunnat* pröfvas, och sedan en säkerhet af sådan beskaffenhet antagits, att den knappast torde godkänts för ett svenskt bolag;

att sektionen Luleå—Gellivara icke färdiggjorts å den bestämda tiden, 1887 års slut, och således koncessionsbrott förelegat, om ej Kongl. Maj:t 28 dagar före den fastställda tiden efter tvenne upprepade försök från bolagets sida lemnat dispens och utsträckt tiden;

att denna sektion ej heller blifvit, såsom § 3 föreskrifver, byggd efter den plan och de stadganden, som voro fastställda, enär bolaget medgifvits nedlägga undermåliga syllar — ett förhållande af så mycket betänkligare art, som bolaget nu begagnar banan för sina malmtransporter till ej obetydlig risk för så väl jernvägspersonalen som de arbetare, hvilka derstädes färdas,

att slutligen en betydlig lättnad medgifvits bolaget genom ändring i § 5 rörande byggandet af jernvägen lika hastigt från Ofoten som från Luleå.

Dessa mina anmärkningar äro ingalunda framkallade af något begär att söka sådana, ej heller för att uppmana till en småaktig behandling af ett utländskt bolag, med hvilket staten ingått förbindelse, utan de äro framkallade af särskilda tidsomständigheter. Jag vet nemligen, att i detta ögonblick föreligger till regeringens afgörande ansökan om fastställelse af *taxan* för denna jernväg, att nu skall snart nästa sektion af jernvägen börjas och för densamma således säkerheten å nyo pröfvas — ett nytt afgörande steg framåt på denna bana skall inom kort tagas — och är det af dessa anledningar jag vördsamt anhåller, att till herr statsrådet och chefen för civildepartementet få ställa följande fråga:

Huru vida Kongl. Maj:t anser, att arbetets fullbordan bör främjas genom ytterligare eftergifter eller om icke statens intresse kräfver en strängare tillämpning af koncessionsvilkoren samt om icke, i händelse af nya fordringars beviljande, motsvarande fördelar lämpligen kunna betingas, i fall icke på fria öfverenskommelsens väg hela banan kunde i svenska statens ego öfvergå, innan större kostnader å svenska eller norska sidan derå nedlagts.

Herr statsrådet von Krusenstjerna: Herr Tamm meddelade mig för några dagar sedan, att han ärnade till mig ställa ett spörsmål angående Luleå—Ofoten-banan, och han hade den uppmärksamheten att i går tillställa mig en afskrift af det anförande, han nu uppläst.

*Interpellation
rörande
Luleå-Ofotens
jernväg.
(Forts.)*

Såsom kammaren finner, har herr Tamm inledt sin fråga med åtskilliga anmärkningar, dels mot vissa punkter i den 1882 beviljade koncessionen för Luleå—Ofoten-banan, dels mot de eftergifter i fråga om tillämpningen af denna koncession, som sedermera egt rum.

Med koncessionens beviljande har jag såsom statsråd icke haft något att göra, men då deremot samtliga de af herr Tamm oberopade senare besluten tillkommit på min föredragning och jag sålunda är för desamma ansvarig, vill jag för några ögonblick upptaga kammarens tid med att yttra mig angående dessa beslut, innan jag besvarar de frågor herr Tamm framställt. Jag följer der vid lag möjligen en annan ordning än den, hvori herr Tamm upptagit dessa beslut. Jag tager den kronologiska.

Många af kammarens ledamöter torde säkerligen erinra sig förhandlingarna angående Luleå-Ofoten-banan vid 1884 års riksdag, för öfrigt det enda tillfälle, då Riksdagen yttrat sig angående denna bana. Sedan år 1882, såsom jag nämt, koncesionen beviljats, så framlade Kongl. Maj:t vid 1884 års riksdag proposition om virkesunderstöd för Luleå-Ofoten-banan. Vid början af riksdagen rådde en ganska stark strömning, såsom herrarne torde erinra sig, mot Luleå-Ofoten-banan, hvilken strömning gaf sig luft dels i motioner, dels vid remissen af den kongl. propositionen. Man klandrade banan ur politisk och ekonomisk synpunkt. Riksdagen fortgick emellertid, den kongl. propositionen handlades af statsutskottet och afgjordes af Riksdagen. Utgången blef dock icke hvad man kunnat vänta af stämningen vid riksdagens början. Det kom icke något uttalande, att Riksdagen icke önskade någon koncession beviljad eller att den helst såge att banan icke komme till stånd. Tvärt om! Riksdagen förklarade i skrifvelse af den 26 april 1884, att den fann jernvägsanläggningen vara af gagn för staten och därför beviljade det föreslagna virkesunderstödet. Det skedde under förutsättning *dels* att det icke skulle komma i fråga någon koncession å jernvägens fortsättning från Luleå till finska gränsen, utan att Riksdagen uttalat sig derom; — detta med anledning af ett yttrande af mig derom att rätten att bygga en sådan bana icke ovilkorligen medgifvits koncessionshafvarne, utan tvärt om vore beroende på, om och när Kongl. Maj:t funne tidpunkten för denna banas byggande lämplig, samt att det vore uppenbart, att beslut i denna fråga icke komme att fattas, förr än Riksdagen fått tillfälle att på ett eller annat sätt yttra sig derom — *dels ock*, att några sådana ändringar i koncessionen af år 1882 ej medgäfves, genom hvilka säkerheten för jernvägsanläggningens

Interpellation rörande Luleå-Ofotens jernväg. utförande, särskildt å sträckan mellan Gellivara och Luleå. blefve i någon mån förminskad.

(Forts.)

Går man till motiveringen af Riksdagens skrifvelse, så finner man hvad Riksdagen menade med den senare förutsättningen. Efter att hafva erinrat om den af herr Tamm omnämnda femte punkten af koncessionen, enligt hvilken arbetet å jernvägsanläggningen skulle bedrivas till lika utsträckning från båda ändpunkter, fortsätter nemligen Riksdagen: »Firman Wilkinson & Jarvis har emellertid, på sätt Riksdagen inhemtat, i en till Eders Kongl. Maj:t ingifven ansökning i fråga om denna punkt begärt, att jernvägsbolaget icke skulle vara förbundet att hvarje år fullborda lika stora delar af jernvägen från begge sidorna. Ur svensk synpunkt måste det likväl vara af vigt, att det af Eders Kongl. Maj:t i den nådiga propositionen föreslagna medgifvandet ej lemnas under andra vilkor än sådana, som innefatta den största möjliga säkerhet derför, att jernvägsanläggningens utförande på det svenska området, och särskildt å sträckan från Luleå till Gellivara, icke eftersättes, och Riksdagen har för den skull utgått från den förutsättningen att, om ock några förändringar i de vid koncessionens meddelande stadgade vilkor skulle finnas böra medgifvas, dessa i intet fall må kunna leda till ett långsammare bedrivande af jernvägsarbetet å jernvägens östra del än å dess vestra.» Såsom kammaren behagade finna, står nu den på min föredragning beviljade, af herr Tamm anmärkta ändring i koncessionen, att jernvägsbolaget, i stället för att bygga lika stora sträckor från begge ändpunkterna, skulle få nedlägga årligen dubbelt så stora kostnader på jernvägens sträckning från Luleå vesterut som från Ofoten österut, i full öfverensstämmelse med Riksdagens skrifvelse och kan väl för öfrigt icke gerna blifva föremål för klander från *svensk* sida. Och då Riksdagen i april 1884 förklarar, att denna bana vore till gagn för staten, så fans det väl icke för Kongl. Maj:t i juni 1884 några skäl att så begå saken, att banans tillkomst skulle om intet göras. Regeringen ansåg sig sålunda vid pröfningen af det af sökandena anmälda byggnadskapitalets tillräcklighet icke hafva skäl att tillvägagå på annat sätt än beträffande hvarje annan enskild jernvägsanläggning, för hvilken statslån icke erhållits, ty jag tager mig friheten fästa herr Tamms uppmärksamhet derpå, att det endast är i fråga om sådana jernvägsanläggningar, hvilka erhållit statslån, som Kongl. Maj:t verkställer den strängare pröfning af byggnadskapitalets tillräcklighet, som herr Tamm ansett här hafva bort ifrågakomma. Hvad beträffar sådana enskilda banor, som icke erhållit statslån, inskränker sig Kongl. Maj:ts pröfning i detta afseende till att tillse att, såsom orden lyda i senare koncessionen, sökandena visat skäligen anledning, att de kunna bringa jernvägsanläggningen till stånd. Och då herr Tamm synes anse, att regeringen borde hafva 1884 sett denna fråga icke ur den synpunkt, från hvilken

Riksdagen såg den år 1884, utan ur den, hvarur man nu 1888 på många håll anser sig böra betrakta saken, så kan jag åberopa att 1888 års erfarenhet visar att jernvägsbolaget besutit nödigt kapital för att bringa banan till stånd å sträckan mellan Luleå och Gellivara och att således det af Kongl. Maj:ts regering meddelade tillstånd för bolaget att börja arbetet, icke var obefogadt.

*Interpellation
rörande
Luleå-Ofotens
jernväg.
(Forts.)*

Hvad vidare den af herr Tamm anmärkta eftergiften i afseende å undermåliga syllar beträffar, så synes det mig, som om denna vore af ganska oskyldig beskaffenhet, ty, såsom kammaren finner af det fullkomligt rigtiga och opartiska referat, herr Tamm lemnat, gäller detta medgifvande endast tills vidare under sjelfva byggnadstiden, och jag föreställer mig, att en jernväg under byggnadstiden är oförhindrad att för det provisoriska arbetet begagna hvilken materiel som helst. Det är det allmännas skyldighet att tillse att, innan banan upplåtes för allmän trafik, den är i fullkomligt betryggande skick, och Kongl. Maj:ts resolution innefattar ock det vilkor, att de undermåliga syllarne ovilkorligen skola utbytas mot fullmåliga sådana, innan banan får öppnas ens för godstrafik än mer för persontrafik.

Jag kommer nu till den sista anmärkningen, som afser att Kongl. Maj:t i slutet af förra året gaf anstånd med Luleå—Gellivarabanans färdigbyggande. Det är alldeles rigtigt att jernvägens egare voro skyldiga att fullborda banan inom 1887 års utgång vid påföljd af koncessionens förverkande, och att hela det nedlagda arbetet sålunda blefve värdelöst, men i det fallet hemställer jag tryggt till herr Tamm sjelf, om han anser, att Kongl. Maj:t kunde tillämpa en sådan åtgärd som att förklara koncessionen förverkad och hela det å banan nedlagda arbetet värdelöst, då jernvägens egare redan hade terrasserat och till alla största delen railslagt hela den 200 kilometer långa sträckningen mellan Luleå och Gellivara och derjemte anskaffat dyrbar materiel samt sålunda på otvetydigt sätt visat, att de hade för afsigt att bringa jernvägsanläggningen till stånd. Meningen med ifrågavarande stadganden i koncessionen är ju, att man skall hafva trygghet att jernvägsanläggningen kommer till stånd.

Koncessionen å Luleå—Ofotenbanan var ett redan fullbordadt faktum, då Kongl. Maj:t behagade uppdraga åt mig att förestå civildepartementet, och den bekräftades genom Riksdagens medgifvande år 1884 att åt bolaget lemna icke oväsentliga förmåner. Vid sådant förhållande har min uppfattning varit och är att — på samma gång man bör med oafslätlig uppmärksamhet följa koncessionshafvarnes görande och låtande och tillse, att de icke på Sveriges bekostnad söka i någon mån utsträcka dem gifna förmåner — det å andra sidan är en bestämd pligt för regeringen att lojalt uppfylla de löften och förbindelser, som konungen och representationen en gång gifvit, och detta oafsedt att sedermera

*Interpellation
rörande
Luleå-Ofotens
jernväg.
(Forts.)*

stämningen hos många ändrats derhän, att de önska det en gång gjorda ogjort. Jag tror för min del, att för staten liksom för den enskilde det lojala handlingssättet är icke blott det rigtiga utan i längden äfven det klokaste. Detta till svar på de anmärkningar, som gjorts.

Hvad angår den fråga, herr Tamm stält till mig, så sönderfaller den i två delar. Den första innefattar, huru vida Kongl. Maj:t anser, att arbetets fullbordande bör främjas genom ytterligare eftergifter eller om icke statens intresse numera kräfver en strängare tillämpning af koncessionsvilkoren. Derpå synes mig icke annat kunna svaras, än att man omöjligen kan nu på förhand afgöra, hvilket beslut regeringen framdeles skall fatta öfver möjligen inkommande ansökningar om eftergifter, utan att dylika ansökningars utgång måste blifva helt och hållet beroende på ansökningens egen beskaffenhet. Beträffande åter den andra delen af frågan, eller huru vida icke, i händelse af nya fordringars beviljande, motsvarande fördelar lämpligen kunna betingas, i fall icke på den fria öfverenskommelsens väg hela banan kunde i svenska statens ego öfvergå, innan större kostnader å norska eller svenska sidan derå nedlagts, så och om koncessionshafvarne skulle begära några väsentliga ändringar i koncessionsvilkoren eller söka några nya viktigare förmåner från det allmännas sida, föreställer jag mig att regeringen, om eljest fog till deras beviljande skulle finnas, icke lärer underlåta tillse, att staten får motsvarande fördelar, vare sig genom eftergift från bolagets sida af redan medgifna koncessionsförmåner, der sådan eftergift kan ur statens synpunkt synas önskvärd, eller annorledes.

Herr Tamm, Hugo: Herr statsrådet rigtade till mig den frågan, om jag verkligen ansåge, att Kongl. Maj:t skulle hafva gjort rätt uti att betrakta såsom koncessionsbrott, att banan icke blef i föreskrifven del färdig 1887. Härtill svarar jag nej, men mig synes att klokheten bjudit, att när eftergift medgafs, åtminstone som motfordran uppstälts, att, tills banan vore färdig och afsynad, ingen person- eller godstrafik de facto vore tillåten utom för sådana ändamål, som anginge sjelfva ban-byggnaden, och då väg- och vattenbyggnadsstyrelsen förklarar denna bana så riskabel, kan väl fråga uppstå, om ej äfven nu en sådan fordran är berättigad.

Vidare ville jag upptaga till besvarande en annan punkt i herr statsrådets yttrande, nemligen att 1888 års erfarenhet skulle visat, att den af koncessionshafvarne ställda säkerheten varit god. Jag tror icke, att en sådan slutledning kan dragas af det hittills skedda, utan endast den, att bolaget lyckats anskaffa pengar till det belopp, som nu fullbordade arbetet kräft — nemligen beräknade 7,300,000 kronor. Detta borde ej varit svårt, då, så vidt jag kunnat utröna, bolaget kan utfärda obliga-

tioner till 1,500,000 £, och aktier till samma summa, hvilka alla värdepapper öfvertagits af Pinn & Millets, förmodligen för att fullgöra en föreskrift i bolagsreglerna, hvilken jag visserligen icke sett annat än bland de anteckningar, jag godhetsfullt fått tillgång till i civildepartementet, men som jag dock har anledning antaga vara gällande, att nemligen bolaget icke kunde öfverlåta några aktier, förr än dessa voro till fullo inbetalda. Om nu dessa papper, uppgående till 54,000,000 kronor, sålts till 30 %, kan ju alltid en hel del penningar anskaffas genom bolagets associéer hos Pinn & Millets, oberoende af säkerheten. Då en säkerhet för något fordras, så är väl meningen, att denna skall vara en realitet och icke blott en formalitet. Till detta senare slag måste jag räkna den nuvarande, som blott är en förklaring af herrar Wilkinson & Jarvis, att dessa herrar ega jernvägsobligationer till belopp af 350,000 pund sterling; icke är detta en säkerhet för detta arbetes ordentliga utförande, ty hvem kan garantera, att firman ej ingått några andra transaktioner, i hvilka dessa obligationer också hypotiserats? Fordrar man säkerhet, tyckes mig denna böra vara af helt annan beskaffenhet.

Jag ber att ännu en gång få betona, att det icke har varit min mening att rifva upp gamla sår, att jag har icke uppträdt af begär att göra anmärkningar, utan därför att då vi stå i begrepp att fatta ett så viktigt beslut som att fastställa de nya frakttaxorna och då det gäller att vid jernvägens byggande taga ett nytt steg och påbörja en ny sektion, jag ansett mig böra uttala som min mening, att hela frågan är af den vikt, att man bör med all möjlig uppmärksamhet tillse, att vid dessa uppgörelser den svenska statens och det svenska folkets intressen strängt iakttagas.

Herr Hedlund: Jag vet icke om herr grefven och talmannen anser det höra till den föreliggande frågan att ingå i någon diskussion om den viktiga rättighet för Riksdagen, hvarom den föregående talaren yttrat sig, nemligen interpellationsrätten. Jag vill icke heller vidare fördjupa mig i ämnet, utan endast erinra derom, att denna rätt är inskrifven i Andra Kammarens arbetsordning utan någon invändning från vare sig regeringen eller kammaren. Stadgandet har en historisk grund, men jag vill nu icke närmare omtala, huru det tillkommit. Det är i Andra Kammaren den skilnaden mot här att, om någon vill till någon konungens rådgifvare framställa ett spörsmål, det skall först för kammaren anmälas och af denna beviljas. Första Kammaren har icke ansett det nödigt att fastställa sådant vilkor, utan står det der hvem som helst fritt att till konungens rådgifvare göra framställningar. Jag tror därför att man bör vara den regeringens ledamot särdeles tacksam, som till besvarande

*Interpellation
rörande
Luleå-Ofotens
jernväg.
(Forts.)*

*Interpellation
rörande
Luleå-Ofotens
jernväg.
(Forts.)*

upptagit en så viktig interpellation, enär på annat sätt icke de upplysningar, som nu vunnits, stått att erhålla.

Man vet hvilken betydelse interpellationsrätten spelar i det engelska parlamentet, då derigenom representationen står i oupphörlig förbindelse med regeringen och folket, så att vi må skatta oss lyckliga, om vi kunna införa samma viktiga rätt i vår riksförsamling genom en ordnad praxis. Jag skulle beklaga, om man hos regeringen funne samma tankegång som hos den föregående talaren, eller att det icke vore för regeringen, folket och Riksdagen önskvärdt, att man finge af konungens rådgifvare begära upplysningar vid andra tillfällen än vid remissen af statsverkspropositionen.

Friherre Åkerhielm: Jag dristar mig taga till ordet med anledning af den öfverläggning, som inför kammaren nu egt rum, icke af det skäl att jag tilltror mig att kunna anföra något nytt till hvad som blifvit sagdt i denna inför kammaren behandlade fråga, och icke därför, att äfven om jag tilltrorde mig att kunna påvisa någon särskild synpunkt, som gäfve anledning till att önska, vare sig att en sådan diskussion som den, hvilken nu pågått, uppstått eller att den icke uppstått, jag skulle velat frambära något sådant, utan af den anledning, att jag velat vid detta tillfälle framhålla den uppfattningen, att vår gällande grundlag icke i det statsskick, som hos oss råder, känner till den i utlandets parlament brukliga seden att ställa interpellationer till konungens rådgifvare. Visserligen finnes ett stadgande i sådant hänseende inryckt i den arbetsordning, som skrivits för Andra Kammaren, men huru detta stadgande utanför och på sidan af grundlagen kunnat i denna arbetsordning inkomma, har för mig, som först sedan arbetsordningen antagits blef medlem af Andra Kammaren, alltid varit och är ännu alltjemt ofattligt. Detta stadgande har icke heller insatts i Första Kammarens arbetsordning och följaktligen lär väl ett blott meningsutbyte angående något, som icke varit uppsatt på kammarens föredragningslista, varit allt som nu egt rum. Det är för mig mycket tvifvelaktigt, om det kan vara gagneligt, att en sådan diskussion inträffar, plötsligt tillkommen utan att kammaren derom har någon aning, och om hvars lämplighet vid den tidpunkt, då den eger rum, kammaren icke varit i tillfälle att ens genom framställd begäran om bordläggning, vinna tid till pröfning. Det kan väl icke nekas, att det är omöjligt att i sådant fall utröna, huru vida en kammares flertal gillar den ena eller andra uttalade åsigten, ty något avslutande af öfverläggningen, genom framställd proposition eller något tillfälle för kammaren att uttala sin mening, finnes vid en diskussion sådan som denna icke enligt vår riksdagsordning, hvilken icke känner något sådant som de i utlandet brukliga motiverade dagordningarne. Af

dessas skäl har jag för min del alltid trott, att det är vid déchargebetänkandets föredragning inom riksdagen, som åskådningssätt, olika det, som gjort sig hos regeringen gällande, kunna häfdas, erinringar framställas och till och med, om dertill finnes fog, anmärkningar göras, hvilket allt då kan iklädas en eller annan grundlagsenlig form. Vid remissen af statsverkspropositionen kunna ju äfven sådana öfverläggningar komma till stånd och då medföra granskning i statsutskottet samt *eventuellt* en dom inom riksdagen. Men hvarje annars förekommande meningsutbyte, helst i slika fall som detta, lider af det felet, att icke kunna avslutas så, att man, huru gerna man än vill, är i tillfälle att utröna, hvad kammarens och till äfventyrs Riksdagens flertal, i frågan tänker. Det är därför ytterst vanskligt att våga något uttalande derom och jag skall icke heller, efter hvad jag nu uttalat i formen, tillägga något i saken. En erinran blott om den siste katolske linköpingsbispens kända uttryck under store konung Göstas dagar: »det hade varit bättre, om Paulus varit bränder, än af hvar man känder.»

*Interpellation
rörande
Luleå-Ofotens
jernväg.
(Forts.)*

Herr Hedlund: Denna Luleå-Ofoten-bana har, såsom kanske en och annan af kammarens ledamöter inhemtat, för icke länge sedan varit föremål för en offentlig förklaring i den tidning, som jag utgifver. På grund af vissa omständigheter, som det är obehöfligt att här omtala, var det för mig nödvändigt att gå till koncessionen för att tillse hvad densamma innehöll i fråga om sättet för anläggningens utförande. Då jag genomläste koncessionsvilkoren, föll ögat genast på den omständigheten, att bolaget förbundit sig att bedrifva arbetet i lika stor utsträckning från vester som från öster. Nu är det känd sak, att det icke kunnat vara fallet, att banarbetet pågått lika långt från vester som från öster, emedan det i sådan händelse redan skulle hafva fortskridit in på andra sidan riksgränsen. Det syntes mig därför uppenbart, att koncessionen blifvit förverkad. Jag kände då icke till det förhållande, som vi nu fått höra af herr civilministern, att Kongl. Maj:t medgifvit den ändring i vilkoren, att arbetet finge beräknas, icke efter väglängd, utan efter nedlagdt kapital.

Emellertid erhöj jag från bolagets sekreterare i England den förklaringen, att bolaget följt koncessionsvilkoren, utan att jag dock fick svar på den föreliggande frågan. I den ställning, hvori saken sålunda befann sig för mig, kunde jag ej annat än vidhålla såsom min mening, att koncessionen, till dess motsatsen blefve visad, vore förverkad.

Efter de upplysningar, som nu vunnits, är frågan den, huru vida denna mening kan anses vara verklig grundad. Detta beror på den omständigheten, huru vida Kongl. Maj:t kunnat kontrollera de byggnadsföretag, bolaget utfört, i enlighet med de år 1884 fastställda vilkor. Det torde vara ganska svårt att

Interpellation rörande Luleå-Ofotens jernväg.
(Forts.)

ur bolagets räkenskaper kunna erfaras, huru härmed förhåller sig. Emellertid synes det mig vara af stor vikt, att man får detta på det klara. Jag har stark anledning att misstänka, att härmed icke är väl bestämdt. Svenska staten måste dock hafva klarhet derom: är koncessionen förverkad eller är den det icke? Jag vill visst icke att Kongl. Maj:ts regering skall handla med mindre lojalitet mot bolaget, än det har rätt att fordra. Jag går så långt, att jag säger, att man bör sträcka denna lojalitet ända till välvilja. Men jag anser ock, att det ligger en stor kraft i Kongl. Maj:ts hand, då Kongl. Maj:t tillser, om koncessionen är förverkad eller icke. Enligt min öfvertygelse är den förverkad.

För min del vill jag icke underlåta att upprepa hvad jag sade år 1884, att denna jernväg blir aldrig inom utsatt tid färdig. För densamma återstår ännu att genomgå riksgränsens höga berg. På norska sidan har arbetet bedrifvits mycket svagt, och då banan icke trots alla eftergifter kunnat komma längre än den hittills gjort, tror jag att man kan med visshet säga, att, när tiden gått ut, 1892, banan icke skall hafva från någondera sidan öfvervunnit riksgränsens svårigheter.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran statsutskottets den 28 i denna månad bordlagda utlåtanden n:is 49—54.

Ifrågasatt tillägg till § 25 riksdagsordningen.

Föredrogos å nyo konstitutionsutskottets den 27 och 28 innevarande april bordlagda utlåtande n:o 8, i anledning af väckt motion om tillägg till § 25 riksdagsordningen.

Herr vice Talmannen: De oegentligheter vid tillämpningen af den nya riksdagsordningen, hvarpå jag i min förevarande motion fäst uppmärksamhet, äro visserligen icke nya, utan tvärt om något, som förekommit och äfven varit föremål för uppmärksamhet föregående år, men så väl vid valen till majriksdagen i fjor som vid valen till den nu pågående riksdagen hafva dessa oegentligheter icke allenast i så mångfaldig form utan äfven så bjert framträdt, att jag ansett det vara en skyldighet för mig såsom representant att fästa Riksdagens uppmärksamhet något närmare på dessa förhållanden, äfvensom att, då jag ville i ämnet väcka motion, påpeka en utväg att afhjelpa de olägenheter jag anser föreligga. Det är nemligen för mig något i hög grad motbjudande att endast utkasta några anmärkningar, utan att göra sig besvär att söka visa, huru de anmärkta missförhållandena skulle kunna undanröjas. I konstitutionella frågor hy-

ser jag dessutom en viss motvilja mot att kasta på Kongl. Maj:ts omsorgen att utarbete de förändringar i grundlagen, som kunna anses nödiga, enär då mycket lätt kan inträffa, att en skrifvelse kommer till stånd, utan att man tänkt sig in i frågan. Grundlagsändringar äro dock någonting så viktigt, att man synes mig böra se noga till, att man icke blott sympatiserar med sjelfva tanken i ändringen, utan att man äfven vet, huru denna tanke skall förverkligas. Vid de undersökningar, jag i och för min motion anställde, fann jag, att det gafs åtskilliga vägar att afhjelpa de anmärkta olägenheterna, men att alla dessa medförde icke oväsentliga svårigheter utom en, på hvilken jag därför tillåtit mig inslå, nemligen att såsom grundsats erkänna, att det vid val af riksdagsman är majoritetens mening, som skall göra sig gällande, och att när klagan förts öfver oegentligheter, som vid valet egt rum, man skall genom nytt val återställa det förhållande, hvilket blifvit rubbadt genom det begångna felet. Jag kan icke inse, att det kan ligga i samhällets intresse, att en minoritet skall kunna tillsätta riksdagsman och att det således skall kunna gå ända derhän, att majoriteten i kamrarna icke är ett uttryck af åsigten hos majoriteten bland de väljande utan att Riksdagens majoritet tillkommit genom den formella tillämpningen af riksdagsordningen.

När så var, gälde det för mig att söka finna någon utväg för vinnande af rättelse häri. Valet sker först inför valförrättaren, och på hans yttrande om kompetensen beror resultatet af sjelfva valet. Sedermera finnes en pröfning af valförrättarens beslut, hvilken pröfning är delad i två grader. Den sker nemligen först hos konungens befallningshafvande och slutligen hos högsta domstolen. Vid sjelfva valförrättningen synes mig, att man har rättighet att göra anspråk på, icke att majoriteten bland de vid tillfället närvarande förenar sig om en riksdagsman, men att alla hafva varit i tillfälle att uttrycka sin uppfattning, hvilket de icke kunna anses hafva gjort, då de af misstag kastat sina röster på en person, som icke är valbar.

Utskottet har fäst uppmärksamheten på, att utgången blir olika, om tre personer A, B och C, erhållit, A 150 röster samt B och C hvardera 100 röster, hvilka alla blifvit godkända, eller om endast rösterna på A blifvit godkända, och de på B och C kasserade. Men jag kan icke finna, att i det fallet det ligger någon inkonsequens i mitt förslag, att, om rösterna på B och C blifvit godkända, A skall förklaras vald, men att, om samtliga dessa röster kasseras, ett nytt val skall anställas. Ty i förra fallet har hvar och en uttalat sin åsigt, och det finnes icke inom valkorporationen någon absolut majoritet. Då ser jag icke något hinder för, att den relativa majoriteten får göra sig gällande. Men annat är förhållandet, om de 200 rösterna blifvit kasserade, ty i sådant fall hafva icke de 200 valmännen uttalat någon giltig

*Ifrågasatt
tillägg till §
25 riksdags-
ordningen.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
tillägg till §
25 riksdags-
ordningen.
(Forts.)*

åsigt, och det finnes icke något, som hindrar, att deras 200 röster kunna tillfalla en och samma person, i fall deras uppmärksamhet blifver fäst på, att de, på hvilka de röstat, icke äro valbare. Jag erkänner, att en sådan bestämmelse skulle fullständigas genom en föreskrift om absolut majoritet, men detta vore något alldeles nytt för oss, och jag har icke här velat föreslå något nytt, utan endast bringa riksdagsordningen till en tillämpning, som efter mitt förmenande är öfverensstämmande med dess syfte och anda. Skulle man också vilja föreskrifva absolut majoritet, så erfordras i allt fall denna bestämmelse, att, om mer än hälften af röstetalet kasseras, valet skall göras om, ty om ett sådant stadgande saknas, så räknas icke de kasserade rösterna, utan då kommer den, som enligt utskottets exempel fått de 150 rösterna, att anses hafva fått alla röster, och är sålunda vald. Detta är förhållandet vid sjelfva valförrättningen. Men om möjligt ännu viktigare ställer sig saken för mig, i afseende på den pröfning, som valförrättarens beslut underkastas i följd af besvär. Jag kan icke neka till, att det för mig är alldeles ofattligt, huru en sådan tillämpning kunnat göra sig gällande, som den, att personer, hvilka äro af sjelfva lagen tillsatte att hafva hand om lagen, kunna bortslumpa valkorporationens rätt att välja, utan att sådant föranleder den rättelse, som ligger i ett nytt val. Man har visserligen ifrågasatt, huru vida icke kommunalstämmans ordförande också kunde vara ansvarig för sina åtgärder, och jag lutar till den åsigten, att han är det, men hvad betyder det, om en sådan ordförande blir dömd till böter eller annat ansvar, i jemförelse med att valkorporationens rätt att deltaga i valet och inverka derpå genom hans försummelse är borta. Han är dessutom icke den ende, som har att göra med valet. Det skall kungöras, och det finnes äfven andra åtgärder, som kunna vidtagas, eller rättare försummas, på sådant sätt, att derigenom valkorporationens rätt helt och hållet åsidosättes. Ingenting synes mig sålunda vara naturligare och rättare, än att i sådana fall, då försummelse inverkat på valet, detsamma skall ogillas och omgöras.

Hvad nu beträffar den sista frågan, eller om valkorporationen förlorat sin rätt genom att sjelf välja en obehörig person, så synes det mig, som om det vore ett alldeles orimligt vite för en sådan försummelse, att majoriteten derigenom skulle förvandlas till minoritet, och det synes så mycket orimligare, som det är ett statens intresse, och icke blott valkorporationens och de röstades intresse, att få fram den verkliga majoritetens kandidat.

Jag tillåter mig att göra ännu några anmärkningar mot utskottet, för att visa i hvad mån utskottet ansett sig böra med skäl bemöta den af mig gjorda framställningen. Utskottet säger, att det håller före, att om vid ett val genom oriktig kassation en person blifvit underkänd, och den högre myndigheten finner,

att denne person bort förklaras vald, så skulle det vara obilligt, om icke denna myndighet kunde, i stället för att förordna om nytt val, förklara den, som på grund af en obehörig kassation blifvit underkänd, vara rätteligen vald. I det fallet säger utskottet, att det skulle vara en orättvisa äfven mot den, som blifvit till riksdagsman utsedd: Jag tror icke, att man här bör erkänna några privata rättigheter. Vidare skulle det äfven vara en orättvisa mot de valberättigade. Men de hafva ju appell till nytt val och hafva då tillfälle att göra sina åsigter gällande. I afseende på det fullkomliga ogillandet af mitt yrkande, att den högre myndigheten icke skulle vara berättigad att insätta en ny riksdagsman, utan endast att kassera den som valts, förekommer följande märkliga yttrande af utskottet: »motionären har tänkt sig nya val såsom det bästa medlet att ställa till rätta hvad som felats eller försumrats. I åtskilliga fall torde detta ock vara det lämpligaste, men nya val äro ä andra sidan ett betydande ondt, i följd af den tidsutdrägt och den oro i sinnena, de medföra, och böra i följd deraf icke utan nödfall anlitas». Anser utskottet nya val vara ett betydande ondt, hvad anser då utskottet de i allt fall ovilkorligen förekommande valen vara? Om dem kan sägas alldeles detsamma, som här sagts, nemligen att de medföra tidsutdrägt och svårigen under alla förhållanden kunna aflöpa utan oro. För min del tycker jag, att den tid, som användes för ett så viktigt ändamål som att välja ledamöter af riksdagen, den kan icke anses bortkastad, och är det så att utskottet härmed menar, att det kan inträffa, att en valkassation föranleder någon svårighet att hinna välja representanter, innan riksdagen sammanträder, så inträffar det endast i det ytterst sällsynta fallet, att två kassationer följa på hvarandra, då också två nya val måste förrättas.

Hvad beträffar den oro i sinnena, för hvilken utskottet hysar så mycken farhåga, har jag icke hört talas om, att några oordningar, än mindre några våldsambheter förekommit vid våra valförrättningar, och om äfven hvardagslifvets lugn i någon mån skulle derigenom störas, så hade jag dock icke väntat, att konstitutionsutskottet skulle finna sådant vara i högre grad betänkligt eller föranleda ett afstyrkande af en åtgärd, hvilken enligt hvad utskottet för öfrigt har sagt, kunde i vissa fall vara lämplig.

Utskottet säger på ett annat ställe i sitt betänkande, att det är den *beqvämaste* åtgärden, att den högre myndigheten sätter in en ny riksdagsman. Men jag protesterar mot, att beqvämigheten får vara någon hufvudsak för afgörandet af valfrågan. Den är för vigtig, för att man dervid skall få taga någon hänsyn till beqvämigheten.

Slutligen kan jag icke underlåta att fästa uppmärksamheten på huru det går till i andra länder. Såvidt mig är bekant, hafva de flesta länder åt sjelfva kammaren öfverlemnadt att pröfva, såväl befogenheten hos den valde, som äfven de omständigheter, hvilka

*Ifrågasatt
tillägg till
§ 25 riksdags-
ordningen,
(Forts.)*

*Ifrågasatt
tillägg till
§ 25 riksdags-
ordningen.*

(Forts.)

kunna inverka på legaliteten af valet. Men såvidt jag känner, finnes icke något ställe, der kammaren tillåtit sig sträcka denna pröfningsrätt derhän, att den förklarar minoritetens kandidat vara vald, utan den kasserar och återförvisar valet till valkorporationen. Med hvilka känslor man skulle mottaga ett beslut, fattadt af en kammarmajoritet, hvarigenom dess kandidat insattes i stället för minoritetens, öfverlemnar jag åt herrarne att bedöma. Mig är sagdt att man på 1700-talen i det engelska underhuset skulle gått tillväga på det sättet, men att det väckte en sådan storm af ovilja, att underhuset måste afstå derifrån; och nu är praxis, att af en kassation följer att valkorporationen återfår sin befogenhet och får välja en ny representant. Min öfvertygelse är, att den fråga, hvarpå jag tillåtit mig fästa uppmärksamheten, och det sätt till lösning deraf, jag tillåtit mig att föreslå, hade förtjenat en något grundligare behandling, än som kommit dem till del i det nuvarande konstitutionsutskottet. Jag tror, att om man vill verkliggöra den regeln, att riksdagen är det svenska folkets representant, så måste man se till, att den icke blir en representant för myndigheternas formella nppfattning af riksdagsordningen.

Det kan icke falla mig in, att här ifrågasätta att kammaren skulle antaga ett förslag till grundlagsförändring, som blifvit af konstitutionsutskottet enhälligt afstyrkt, och mot hvars detaljer man måhända kan göra erinringar, men jag tillåter mig hemställa att, om kammaren gillar det syfte, hvari förslaget går, kammaren måtte återremittera betänkan det till konstitutionsutskottet, och jag ber på förhand få bemöta de invändningar, som säkerligen komma att göras, att det ingenting tjenar till, då riksdagen så långt framskridit, att ärendet ej kan hinna att i utskottet behandlas ånyo, och att ett afslag i afseende på en grundlagsfråga nu icke har någon afgörande betydelse, då det i regeln är det samma, om en sådan fråga blir hvilande vid 1888, 1889 eller 1890 års riksdag. Det är nemligen af stor vikt, att man vet, om det finnes några sympatier för den tanke, som ligger till grund för förslaget, eller om man måste anse sig skyldig att tro, att kammarens majoritet finner allt väl bestäldt med de förhållanden, som för närvarande äro rådande; härpå kan ju bero, om det är skäl att vid en blifvande riksdag ånyo påkalla riksdagens uppmärksamhet för frågan.

Herr Bergius: I fall det framlagda förslaget verkligen hade ledt till det åsyftade målet, nemligen att majoriteten af de väljande skulle blifva bestämmande med afseende å valets utgång, så hade det varit skäl att föreslå något i den vägen, som motionärens förslag antyder. Men, såsom utskottet visat, komme ett antagande af förslaget att icke alltid, utan endast under vissa förhållanden leda till ett sådant mål, och för öfrigt komme för-

slaget att medföra ganska stora olägenheter. Om nu vid ett val rösterna falla på flere personer (jag ber här få upprepa hvad utskottet sagt) och alla röster förklaras giltiga, så blir den vald, som erhållit de flesta rösterna, äfven om han icke erhållit absolut, utan endast relativ majoritet, till exempel $\frac{1}{4}$ -del eller $\frac{1}{5}$ -del eller mindre af det afgifna röstetalet. Men i fall röster, afgifna på andra personer, än den, som erhållit de flesta, kasseras till så stort antal, att det uppgår till mer än hälften af de afgifna rösterna, så skulle, enligt motionärens förslag, nytt val ega rum. Jag kan icke förstå, hvarföre ett olika förfaringssätt i dessa båda fall skulle iakttagas.

*Ifrågasatt
tillägg till
§ 25 riksdags-
ordningen.
(Forts.)*

Vidare finner man vid en jämförelse mellan 1 och 2 punkterna af förslaget, att rättelse i en obehörig röstkassering icke kan vinnas på annat sätt, än att nytt val skall anställas. Det är, såvidt jag förstår, icke heller lämpligt och riktigt. Om en person erhållit de flesta rösterna, till och med absolut majoritet, men de på honom afgifna rösterna förklaras ogiltiga utan laga skäl, hvarföre skall icke rättelse i en sådan åtgärd kunna vinnas genom besvär hos högre myndighet, hvarföre skall då ovilkorligen nytt val ske? Hvarföre skola icke de, som rätteligen valt på honom, få honom till riksdagsman?

Hvad angår andra momentet i motionärens förslag, så säges der, att om »någon, som på grund af tjänst eller annat allmänt uppdrag haft att med valet taga befattning, begått fel, som på valets utgång haft eller kunnat hafva inflytande, skall valet, om det öfverklagas, ogillas och nytt val ega rum».

Deremot tillåter jag mig anmärka, att dylika fel ofta kunna vara af den beskaffenhet, att de kunna lämpligen afhjelpas på annat sätt än genom nytt val, till exempel om den, som förrättat valet tillåtit obehöriga personer att deri deltaga. Jag vill anföra ett exempel. Vid ett val hafva två personer erhållit, den ene 210 röster och den andre 200 röster. Den, som erhållit 210 röster, har i en kommun erhållit alla afgifna röster, men det befinnes, att i denna kommun 20 obehöriga personer deltagit i omröstningen. Då kan ju rättelse i detta val lämpligen ske derigenom, att de 20 rösterna afräknas. Den, som erhållit dem, har således 190 röster, och den andre har 200. Enligt motionärens förslag skulle i detta fall nytt val anställas, men jag frågar: kan det vara lämpligt?

Då denna fråga behandlades i utskottet, diskuterades åtskilliga förslag, som framställdes i syfte, att förekomma de olägenheter och oegentligheter, som motionären här framhållit. Men intet af dessa förslag, såvidt de afsågo ändringar i sjelfva grundlagen, syntes utskottets tillfredsställande.

Hvad angår det af reservanterna omtalade förslaget, nemligen att »vederbörande valförrättare skulle, derest valprotokoll ej inom föreskrifven och kungjord tid inkommit, genom exekutor

*Ifrågasatt
tillägg till
25 riksdags-
ordningen.*
(Forts.)

eller på annat lämpligt sätt infordra samma protokoll,» så skulle ett sådant stadgande medföra den olägenheten, att ny dag för röstsammanräkningen finge bestämmas och kungöras inom hela valkretsen, hvarigenom uppkomme dröjsmål med valets afslutande, och det kunde äfven leda derhän, att kommunalstämmans ordförande icke insände protokollen, förrän de blifvit infordrade. Såsom jag tror, tillgår det nu i allmänhet så, att kommunalstämmans ordförande af domaren särskildt underrättas, att protokollet skall sist den och den dagen vara inne hos domaren, och detta synes vara tillräckligt.

Man har äfven talat om, att den justerade röstlängden borde tillerkännas vitsord. Dermed vore mycket vunnet, men så länge dessa längder på landet upprättas af oansvarige personer, tror jag knappast, att ett sådant stadgande kan vara lämpligt. Det skulle kunna inträffa och har inträffat, att i röstlängden såsom röstberättigade upptagits personer, hvilka icke äro det, och detta till så stor mängd, att det inverkat på valets utgång. Om nu längden tillerkännes vitsord, skulle rättelse i en sådan åtgärd icke kunna ske. Deremot skulle det kunna vara möjligt att meddela föreskrift om särskild justering af röstlängden kort före valet, men ett sådant stadgande bör intagas icke i riksdagsordningen, utan i kommunalförordningen.

Äfven torde böra tagas i öfvervägande den af föregående talare antydda fråga, huruvida icke ordförande i kommunalstämma borde vara ansvarig för fel och försummelse, som af honom begås. Ett sådant ansvar torde nemligen för närvarande icke äligga honom. Men om ett dylikt stadgande skall meddelas, så bör det införas i allmän lag och icke i grundlagen.

Det är möjligt, att det äfven kunde vara lämpligt, att kommunalstämmans ordförande från vederbörande erhöile formulär till valprotokoll, likasom han nu erhåller formulär till statistiska uppgifter. Dock tror jag, att icke heller härom bör stadgas något i grundlag, då sådana formulär kunna tillskickas kommunalstämmans ordförande från vederbörande statsdepartement.

Nu har den föregående talaren påyrkat återremiss, för att ett förslag skulle framläggas. En sådan återremiss skulle, föreställer jag mig, innefatta ett gillande af de hufvudgrunder, som motionen innehåller. Men för min del tror jag icke, att dessa hufvudgrunder äro rigtiga, eller att ett lämpligt förslag på dem kan byggas, och därför yrkar jag bifall till utskottets betänkande.

Herr Claëson: Jag har på alltför nära håll sett det starka, allmänna och välförklarliga missnöje, som rådt deröfver, att med grundlagens hjälp men i strid mot dess anda, en person, som blott haft förtroende af en enda valman kunnat insättas till representant i riksdagen, att den största valkretsen i riket fått repre-

sentanter, hvilka i den fråga, som ansågs viktigast och vid valet var allena bestämmande, haft olika åsikter med majoriteten inom valkretsen, med mera sådant, och jag är för mån om att grundlagen, såväl som andra lagar, skall vara så affattad, att den icke, lagligt och riktigt tolkad, kränker det sunda rättsmedvetandet, för att jag skulle kunna vara nöjd med det slut, hvarmed utskottet kommit. Lika med utskottet tror jag, att svårigheter möta att bifalla motionen oförändrad, men svårigheterna för att vinna motionens syfte äro ej ööfvervinneliga. Så i fråga om det af utskottet anförda exemplet, der tre personer A, B och C erhållit, A 150 röster samt B och C hvardera 100 röster, hade den af utskottet anmärkta oegentligheten kunnat afhjelpas derigenom att efter orden »valsedlarna förklarats ogiltiga till mera än halva antalet» tillagts »och denna röstkassering haft inflytande på valets utgång».

Hvad utskottets detaljanmärkningar beträffar, så äro de redan bemötte af motionären. Jag vill blott säga, att en del af dem äro mycket svaga och kunna likväl verka till motsatsen som till det slut, hvartill utskottet kommit. Hvad oron i sinnena vidkommer, så tror jag för min del, att den blir mycket större genom ett val, som betraktas såsom orättvist och stridande mot grundlagens anda än genom ett omval.

Då det säges i slutet af utskottets betänkande, att numera skulle vunnits »den insigt och erfarenhet, att man kunde hafva grundade skäl för den förhoppning, att fel och försummelse af ifrågavarande beskaften hädanefter skulle blifva allt mer sällsynta,» så är dermed utskottets skäl i besväret med de föreslagna omvalen väsentligen ihjelslaget, ty förekomma sådana fel och försummelse sällan, skola ju ock omval sällan komma i fråga.

Jag är ense med motionären i fråga om motionens syfte, men anser icke att detta syfte bäst främjas genom den föreslagna återremissen. Många svårigheter möta att redigera paragrafen på ett fullt tillfredsställande sätt, och denna redaktion kan möjligen föranleda någon annan förändring i riksdagsordningen, såsom t. ex. ett framflyttande af tiden, inom hvilken riksdagsmannavalet bör afslutas. Jag tror också, att en så viktig grundlagsförändring bör utarbetas af Kongl. Maj:t, för hvilken möjlighet att få det väl gjordt står bättre till buds än för en enskild motionär. Jag yrkar därför att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbeta och, om möjligt, till nästa riksdag framlägga förslag till sådana ändringar i riksdagsordningen, att de af motionären påvisade oegentligheter varda afhjelpade, hufvudsakligen i den riktning motionären anvisat.

Jag tror mig veta, att om detta skrifvelseförslag bifalles af Första Kammaren, ett alldeles liknande förslag kommer att Andra Kammaren framställas.

*Ifrågasatt
tillägg till
§ 25 riksdags-
ordningen.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
tillägg till
§ 25 riksdags-
ordningen.
(Forts.)*

Herr Gilljam: Den ärade motionären har i sin motion företrädesvis velat häfda majoritetens rätt, och detta är ju i och för sig alldeles i sin ordning, men här gäller att på samma gång tillse, huru man genom lagbestämmelser skall kunna se den till godo. Såvidt jag kan finna, lärer det icke kunna ske på annat sätt, än genom att föreskrifva absolut majoritet vid riksdagsmannaval. Motionären har själf förklaradt, att det är en för oss okänd princip, och jag tror dessutom, att, på samma gång denna princip medför åtskilliga fördelar, den också medför många och svåra olägenheter.

Man kan visserligen föreskrifva, att om vid ett riksdagsmannaval, icke någon erhållit mer än ett obetydligare antal, t. ex. blott fjerdedelen eller femtedelen af de afgifna rösterna, skall nytt val ske. Men jag frågar, om icke den majoritet, man på detta sätt söker framtvunga vid nästa val, är temligen artificiell, och jag kan härför åberopa ett godt stöd i ett uttalande af 1885 års konstitutionsutskott, som finnes infördt i konstitutionsutskottets betänkande n:o 4 för sista majriksdagen. Det var en motionär från Andra Kammaren, som gjort åtskilliga förslag i syfte att minst halfva antalet närvarande valmän skulle hafva gifvit sina röster åt en person, för att denne skulle kunna anses vald, men konstitutionsutskottet förklarade, att det icke ville tillstyrka ett sådant stadgande, emedan den majoritet, som åsyftades, ej skulle blifva en naturlig, utan en konstgjord. Likaså, då vid majriksdagen en motionär framställde förslag, att om vid elektors- eller riksdagsmannaval minst halfva antalet af de afgifna rösterna kasserats, nytt val skulle företagas, så afstyrkte utskottet äfven denna motion, och ansåg sig böra framhålla, att det icke vore säkert att, äfven i fall förslaget godkändes, riksdagsmannavalen skulle blifva ett sant uttryck af majoritetens bland valmännen åsigter. Detta är också ganska lätt begripligt.

Med våra nuvarande föreskrifter fordras aldrig, att en riksdagsman skall vara utsedd annat än med relativ majoritet, och det är icke otänkbart, att när rösterna mera allmänt splittras, vi få massor af minoritetsval i den meningen, att den valde icke har flertalet af de väljande för sig, ehuru han visserligen har flere för sig än någon annan. Härmed hafva vi hittills varit nöjda, och jag tror, att vi äfven fortfarande kunna låta de väljande, utan hinder af några lagbestämmelser om absolut majoritet, vid röstningen fritt följa sin egen öfvertygelse.

Den ärade motionären har funnit konstitutionsutskottets yttrande om olägenheterna af nya val mycket märkligt. Utskottet har dock blott sagt, att i många fall äro nya val det enda sättet, hvarpå rättelse kan vinnas, men att å andra sidan nya val äro ett betydande ondt i följd af den tidsutdrägt och den oro i sinna, de medföra, och att de i följd deraf icke böra utan nödfall anlitas. För min del vill jag tillägga, att ett nytt val alltid

vållar mera oro i sinnena än det första, så att nog synes mig, att både sakens egen natur och erfarenheten visat, att kan man än icke undvika nya val, icke bör man söka dem i otid. Att söka dem i otid synes mig vara, om man fordrar nytt val i det fall, som utskottet exempelvis omnämnt. Om en person fått 150 röster och två andra fått vardera 100, allt på lagligt sätt, så erkänner motionären, att den, som fått 150 röster, bör anses vara i rätt ordning vald; men om de, som fått 100 röster vardera, fått dessa olagligen, då skulle enligt motionärens mening den förstnämnde icke vara rätt vald, utan omval bör ega rum. Det är detta jag icke kan förstå. Om majoriteten röstar på valberättigade personer, då får den finna sig i valets utgång, men om den röstas på ovalbara personer, då skulle dess rätt vara kränkt?

Äfven i det andra af utskottet exempelvis anförda fallet anser jag icke något nytt val böra anställas. Jag måste protestera mot den åsigten, att kränkning af en persons rätt icke egt rum, om han verkligen blifvit i laga ordning vald men till följd af något felaktigt tillvägagående hos domaren de på honom afgifna rösterna obehörigen blifvit kasserade. Känner man icke af erfarenhet, att folkgunst och folkopinioner äro mycket växlande? Det kan således hända, att utan det ringaste skäl i öfrigt en person, som blifvit vald i september faller igenom i oktober. Är detta icke en kränkning mot honom, när han blifvit vald i laga ordning? Om de, som infunno sig vid valet i september, icke få sin kandidat utsedd, därför att domaren förfarit olagligt, hafva de icke något att klaga öfver, om vid det följande valet i oktober andra valmän till större antal komma tillstådes och upphäfva deras val! Jag finner detta vara så tydligt, att det enligt min åsigt skulle vara en mycket ogynsam situation, hvori vi skulle föra in våra valförhållanden, om i ett dylikt fall rätten ej finge återställas af en högre dömande myndighet, utan vädjan nödvändigt göras till ett nytt val.

Man bör dessutom efter mitt förmenande ej söka vid riksdagsmannaval bereda majoriteten några alldeles särskilda företrädesrättigheter. Inom det privaträttsliga området händer det mången gång, att man genom egen försummelse, understundom mycket ursäktlig, ja genom vederbörande tjänstemäns åtgärd lider skada i sina rättigheter. Hvar och en beklagar detta, men lagen måste hafva sin gång, och det är svårt, ofta omöjligt att återvinna hvad man förlorat. Om då dylikt händer äfven vid allmänna val till riksdagsmän, så får jag säga, att detta icke gör på mig så djupt intryck, som när den enskilde blir på liknande sätt violerad. Orätt är alltid beklaglig, men det kan icke undvikas, att genom ogynsamma omständigheter, sådan stundom inträffar; och gäller summun jus summa injuria vid riksdagsmannaval, så gäller likväl efter min uppfattning denna sats mindre der än vid enskilda rättsförhållanden.

*Ifrågasatt
tillägg till
§ 25 riksdags-
ordningen.*

(Forts.)

*Ifrågasatt
tillägg till
§ 25 riksdags-
ordningen.
(Forts.)*

Det anfördes äfven af motionären anmärkingar mot att domstolen utser riksdagsmän. Ett sådant uttryck förekommer verkligen i motionen, men jag anser, att det uttrycket har föga eller ingen grund för sig. Det är icke domstolarne, som utse riksdagsmän, utan de bestämman endast, hvilken bland de af valmännen utsedde har erhållit de flesta lagliga rösterna. Detta är ett förfarande, vid hvilket vi under lång tid blifvit vande, och jag tror, att det är synnerligen godt och lyckligt. Skulle kamrarnes särskilda rättigheter i detta fall utvidgas och kamrarna få större befogenhet vid bestämmandet af, hvilken skulle anses vara i laga ordning vald till riksdagsman, då anser jag att verklig fara vore för handen, då kunde de politiska intressena komma att fälla utslaget, men så länge vi hafva högsta domstolen såsom den myndighet, som i sista hand fäller utslaget, hafva vi så stor garanti för ett opartiskt utslag, att vi icke böra utan tvingande skäl lemna denna garanti.

Det har af en ärad talare straxt före mig yrkats bifall till ett af honom framställt förslag om en skrivelse till Kongl. Maj:t. Så vida jag icke misstager mig, är det icke mer än åtta dagar, sedan kammaren biföll ett konstitutionsutskottets betänkande, innehållande ett afstyrkande af två i vederbörlig ordning väckta motioner från Andra Kammaren om likartade skrivelser. Det förefaller mig därför, som om ett bifall till denne talares förslag skulle vara att på sätt och vis upprifva kammarens nämnda beslut.

Motionären har sjelf begärt återremiss. Det har redan af en föregående talare och af utskottets ordförande gjorts anmärkingar mot detta förslag och jag ber att på det lifvigaste få instämma med dem. Det är ingen osympatisk uppfattning af motionen, som föranledt konstitutionsutskottets framställning om afslag. Tvärtom. Både jag och flera andra af utskottets ledamöter hafva funnit oss synnerligt tilltalade af den afgifna motionen, när vi först läste igenom den, men när vi började pröfva dess ordalag och sågo konsekvensen, blefvo vi tvungna att yrka afslag. Härvidlag är icke tal om, att icke alla syfta till borttagande af en del oegentligheter och olägenheter, som vid tillämpning af riksdagsordningen kommit att visa sig, men så lätt det är att vara endrätigt i denna önskan, så svårt är det att finna de stadganden, som innebära ett verkligt botmedel, en verklig garanti mot de hittills kända missförhållandena utan att draga oss in i flera och större förvecklingar. Här kräfves den största noggrannhet och omtänksamhet. En god vallag till och med kan medföra sina vanskligheter. Den måste vara fullständig och således innehålla en mängd bestämmelser, men ju flera bestämmelser den innehåller, ju flera stötestenar finnas. Jag vill här från vår föregående erfarenhet påminna om, huru många förtretligheter vållats af det i och för sig så simpla stadgandet, att elektor skall utses inför kommunalstämmans ordförande, samt af formen för full-

magterna fastän det finnes fullständiga formulär för dessa. Detta beror naturligtvis på den ytterliga stränghet i formelt åseende, hvarmed grundlagens bestämmelser måste tillämpas. Dermed må § nu vara huru som helst, så måste jag dock uttala den öfvertygelsen, att det icke kan stå i konstitutionsutskottets magt, allra minst vid en så sen tidpunkt af riksdagen, att efter en återremiss prestera ett förslag, som af kammaren med skäl skulle kunna godkännas, och jag yrkar därför bifall till utskottets hemställan.

*Ifrågasatt
tillägg till
25 riksdags-
ordningen.
(Forts.)*

Herr Törneblad: Jag är fullkomligt ense med den siste talaren deri, att så fort man kommer ifrån klander af det nuvarande till de förbättringar, som böra åstadkommas, enigheten lätt kan taga slut, ja, jag vill säga, måste taga slut, just därför att saken är så svår, men ju svårare den är, dess viktigare är det ock, att den icke af konstitutionsutskottet affärdas så, att det lemnas åt framtiden, med bibehållande af det nuvarande, att lösa alla de svårigheter, som man sjelf erkänner sig icke kunna eller icke vilja lösa. Det är faran af detta jag vill påpeka. Mycket gerna erkänner jag, att en återremiss nu, i denna riksdagens sena timme, icke skulle tjena till annat, än att göra en opinionsyttring, och det är kanske icke skäl att ens göra en sådan, innan frågan blifvit grundligare genomdebatterad.

En annan sak är det framställda skrifvelseförslaget. Äfven det kan hafva sin betänklighet, om jag också icke kan dela den betänkligheten, att det skulle vara ett upprifvande af ett redan fattadt beslut, ty det beslutet afsåg afslag å två motioner, som utan vidare förslag till ändring blott och bart begärde en skrifvelse och der man icke bestämdt visste, om frågan gälde endast grundlagen eller, att döma af antydningar i motiveringen, hufvudsakligen kommunallagarna eller möjligen någon särskild, sällan behöflig ansedd vallag. Sådana motioner, som icke innehålla något tankefrö, om jag så får säga, till vidare utveckling i bestämmd rigtning, de böra och kunna afslås. Men helt olika är det, när ett utarbetadt förslag föreligger, om också detta förslag såsom naturligt är i en så svår fråga som denna, gifver anledning till en eller annan berättigad anmärkning, ty fullkomligt säkert lär det vara, att med hvilket förslag man framkommer i detta ärende, kunna anmärkningar deremot göras. Frågan är, hvilket stadgande lemnar rum för de minsta anmärkningarna och gifver största garanti, icke för att valde riksdagsmän få njuta sin rätt utan att *valkorporationerna* må få sin rätt och riksdagen derigenom största möjliga fördel af valen. Nu är det gifvet, att i samma mån, som uppmärksamheten blir mera rigtad på riksdagsmannavalen och de former, som dervid iakttagas, också anmärkningarna och klagomålen skola ökas, så att den förhoppning, som uttalas i slutet af utskottets betänkande, att fel och försummelse hädanefter skola blifva allt mer sällsynta, är kanske mera en from

Ifrågasatt
tillägg till
§ 25 riksdags-
ordningen.

(Forts.)

önskan än grundad på kännedom och erfarenhet af de verkliga förhållandena. Allt eftersom befolkningen lär sig mer och mer inse, huru det bör gå till och huru det går till vid riksdagsman-
navalen, så händer det, att den allt oftare försöker taga sin rätt till vara så mycket som möjligt och i besvärsväg när så behöfs, vindicera densamma.

Nu talar jag uteslutande ur *formel* synpunkt. Ett faktum är nemligen att under de val, som förlidet år egde rum, uppmärksamheten har varit mer än vanligt fäst på alla formaliteter vid valen och man har till följd deraf kommit under fund med en och annan oegentlighet, som man under föregående tjugu åren icke lyckades få syn på. Detta torde icke upphöra, utan fortfara, oafsedt om partiverksamheten blir lika liflig som den nu är eller icke. Under sådant förhållande torde det vara synnerligen angeläget att formulera stadgandet icke så, som om man skulle göra en alldeles fullständig vallag, ty deri instämmer jag med den föregående talaren, att ju fullständigare man söker göra en sådan, dess mera komplicerad blir den och på desto flera kryphål kan den komma att gifva anvisning. Nej, man bör söka få vallagen till hufvuddragen så ordnad, att den lemnar behörigt utrymme åt valkretsarnas rätt. I det afseendet vill jag erinra derom, att på 1700-talet i England uppstod en så stark stämning mot insättandet af ledamöter i underhuset efter pröfning af valen på annat håll, nemligen hos parlamentet, att, om jag icke misstager mig, denna stämning ledde derhän, att en förändring blef gjord i sjelfva lagstiftningen, emedan ju flera medlemmar kommo in, tillsatta på det sättet, dess starkare uttalade sig missnöjet deröfver.

Om nu, såsom utskottet sagt, något skulle kunna vinnas genom sönderdelande af de större valkretsarne, så är jag den förste att erkänna det berättigade i utskottets framställning derutinnan, och jag vill hoppas, att framtiden skall kunna medföra en sådan delning i valkretsar, der det visat sig svårt, att vid större val vinna sammanhållning. Men detta beror dock icke på grundlagen ensam utan det beror på eventuel tillämpning af grundlagen i de enskilda städerna, så att det är mycket osäkert, om något sådant kan komma till stånd. Hvad hufvudstaden beträffar, är det till och med tvifvel underkastadt, i hvad mån en valkretsindelning låter förena sig med den nuvarande grundlagens bud. Men om ock en dylik, såsom jag hoppas, kan komma till stånd, så lära icke dermed vara undanröjda alla olägenheter, som kunna förekomma vid valet af en särskild riksdagsman för hvarje valkrets.

Önskligt hade varit, om konstitutionsutskottet hade kunnat åt denna fråga under den gångna tiden — nu är det för sent — egna en sådan uppmärksamhet, att ur motionärens förslag hade kunnat framkomma något af konstitutionsutskottet utarbetadt fullständigt förslag, helst ju utskottet sjelft är oförhindradt att göra

framställning i ämnet. Då nu så icke har skett och det är för sent för att genom en återremiss komma till något resultat vid denna riksdag, skall jag icke tillåta mig att göra något yrkande, endast framhållande att om svårigheter finnas för hvarje förslag, dessa svårigheter naturligtvis måste så mycket mera sporra de myndigheter, som närmast hafva med saken att göra, regeringen, riksdagen samt först och främst konstitutionsutskottet, att gripa sig an med att söka öfvervinna dem, ty erkänner man svårigheterna, så är dermed icke sagdt, att man skall erkänna omöjligheterna.

*Ifrågasatt
tillägg till
§ 25 riksdags-
ordningen.*
(Forts.)

Herr Forssell, Hans: Med stor tillfredsställelse hörde jag den ärade talare på gefleborgsbänken, som är ledamot af konstitutionsutskottet, förklara, att han och med honom säkerligen alla ledamöterna af konstitutionsutskottet, funnit sig obehagligt berörda af de oegentligheter, som förekommit vid tillämpningen af riksdagsordningens föreskrifter i afseende på riksdagsmannaval. Jag är för min del med honom alldeles ense derom, att dessa oegentligheter varit egnade att väcka bekymmer. Likaledes är jag med honom fullkomligt ense deri, att det utan tvifvel lärer möta ganska stora svårigheter att aflägsna och förekomma dylika oegentligheter. Derom lära också alla kammarens ledamöter vara öfvertygade. Men jag kunde icke längre följa honom, när han derefter sökte förminska vigten af dessa premiser, derigenom att han uppdrog en parallel mellan dylika oegentligheter inom det offentliga lifvet och liknande företeelser på den civila rättens område. Ty först och främst vill jag icke medgifva, att om sådana oegentligheter, der summum jus kan sägas vara summa injuria, inträffa på den offentliga rättens område, dessa icke kunna vara ännu svårare, hafva ännu större och vidsträcktare följder, än när desamma eller liknande inträffa i privaträttsliga förhållanden. Vidare vill jag fästa hans och kammarens uppmärksamhet derpå, att om det visar sig, att sådana oegentligheter på den civila rättens område inträffa, lagstiftaren visserligen icke underlåter att på allvar försöka deras undanröjande genom ändamålsenliga förändringar i sjelfva lagen. När en sådan omtanke åligger lagstiftaren på privaträttens område, så lärer det väl än mindre kunna ursäktas honom, om han undandraget sig sin skyldighet att rätta och förekomma missbruk, som hafva sitt upphof och sin grund i den offentliga rättens otydlighet eller felaktighet.

Allra minst kunde jag följa honom, då han sökte förminska kammarens benägenhet att taga denna fråga i allvarlig ompröfning, med framkastande af den farhågan, att i fall vi finge en förträfflig vallag med utförliga bestämmelser, så skulle derigenom svårigheterna för valförrättarne endast ökas, emedan de då finge så många formella bestämmelser att taga reda på. Jag hemstäl-

*Ifrågasatt
tillägg till
§ 25 riksdags-
ordningen.
(Forts.)*

ler, huruvida det är bättre för valförrättarne att vid sidan af en nog ofullständig grundlag hafva en massa högsta domstolens prejudikat att rätta sig efter, ty så är förhållandet nu. Denna mängd prejudikat är allt hvad valförrättaren nu har att rätta sig efter. Vore det icke bättre att hafva en kodifierad vallag, grundad på fasta och bestämda principer, utförd i alla detaljer? Jag kan för min del icke finna annat än att slutsatsen af de bekymmer, hvilka den ärade talaren nyss å sina och sina kollegers vägnar uttalade öfver det nuvarande tillståndet, rätteligen måste vara, att något måste från statsmagternas sida göras för att råda bot på de nu herrskande förhållandena.

Jag skulle gerna instämma med den ärade motionären i hans yrkan om återremiss, behjertande liksom han, att en sådan åtgärd ju icke behöfver betyda, att utskottet vid denna riksdag skulle inkomma med ett nytt förslag, utan endast ett uttalande från denna kammare af sympatier för motionärens förslag och således en uppmuntran för en kommande riksdag att med ärendet taga befattning, men det förefaller mig, som om man hade större garanti för att något verkligen blefve åtgjort i denna viktiga angelägenhet, om ärendet genom en skrifvelse hänvisades till Kongl. Maj:t, som icke lär försumma att vidtaga de åtgärder, som äro möjliga att vidtaga; och under förutsättning, att herr talmannen icke finner det skrifvelseförslag, som en ärad talare framställt, på något sätt strida mot grundlagen, så tillåter jag mig instämma med representanten från Kopparbergs län i yrkandet om en skrifvelse till Kongl. Maj:t.

Herr vice talmannen: Jag skall icke inlåta mig i någon polemik med talaren på gefleborgsbänken, hvilken i afseende på hvad, som bör fordras och önskas af en representation, har så olika uppfattning mot mig, och det så mycket mindre som den siste talaren har bemött åtskilligt af det mest märkliga i hans yttrande och särskildt hans jemförelse mellan privaträttsliga och politiska förhållanden. Jag begärde egentligen ordet för att yttra några ord i afseende på en här gjord anmärkning, att de olägenheter, som uppkomma vid tillämpningen af riksdagsordningen, icke kunna afhjelpas annat än genom föreskrift om absolut majoritet vid valen. Jag har redan tillåtit mig framlägga skälen, hvarför jag icke framställt förslag derom, men jag vill erkänna, att oändligt mycket hellre än att det nuvarande tillståndet behålles, vill jag understödja ett förslag om absolut majoritet, men vill dervid erinra, att det ändock är nödvändigt, att jemte en sådan föreskrift få åtskilliga bestämmelser i den syftning som jag tillåtit mig uttala. Ty det är gifvet, att enligt de grunder, som nu följas, så skulle vid beräkning af den absoluta majoriteten icke några andra röster få räknas än de, som af valförrättaren eller högre myndigheter blifvit godkända, och att det följ-

aktligen äfven med en sådan föreskrift mycket lätt skulle kunna inträffa, att en minoritet, och en mycket liten minoritet blefve bestämmande. De kasserade rösterna skulle icke räknas, och följaktligen skulle det äfven då kunna hända, att en person, som fått en, två eller tre röster förklarades hafva fått absolut majoritet. Följaktligen kan en föreskrift om absolut majoritet icke hafva någon verkan utan att ett tillägg göres, hvarigenom man får fästa afseende äfven vid de kasserade rösterna, således en föreskrift om kassation af valet, i händelse de flesta af de afgifna rösterna kasserats.

Jag yttrade i mitt förra anförande mina betänkligheter i allmänhet mot skrivelser till Kongl. Maj:t i grundlagsfrågor. Dessa betänkligheter förlora naturligtvis icke så oväsentligt i sin vikt, när såsom i den af herr Claëson föreslagna skrivelsern syftningen och innehållet af den förändring man önskar äro så noga bestämda och begränsade, och då samma ledamot af konstitutionsutskottet, som jag nyss nämnde, äfven förklarade, att det icke stode i konstitutionsutskottets magt att framställa ett i allo tillfredsställande förslag, och då jag ännu mindre kan tro, att en enskild motionär kan hafva större framgång än konstitutionsutskottet, så ser jag ingen annan utväg att komma ur det nuvarande tillståndet, än att framställa en begäran hos Kongl. Maj:t om en utredning. Jag vill därför, med återtagande af mitt yrkande om återremiss, instämna i förslaget om en skrivelse till Kongl. Maj:t.

Herr Pettersson: Det, som synes mig hafva å landsbygden framkallat de största oegentligheterna, har icke varit så mycket otydlighet uti grundlagen som icke mera den godtycklighet, som blifvit utöfvad af valförrättarne. Detta lär icke kunna afhjelpas genom vare sig den ena eller andra grundlagsändringen utan snarare derigenom, att valförrättaren får något ansvar vid denna förrättning. Är det så, att en valförrättare kan, utan något ansvar, underlåta att efter ett sådant val insända protokoll, så kan han ju lika väl låta bli att hålla hela valet. Det är med afseende härpå och på andra förekomna förhållanden, som jag vid 1885 års riksdag tog mig friheten att väcka motion derom, att kommunalstämman ordförande skulle hafva något lagligt ansvar, men lagutskottet afgaf då följande utlåtande, hvori det bland annat heter, som sedan af riksdagen godkändes:

»Hvad åter angår motionens senare del, eller förslaget, att ordföranden i kommunalstämma, i likhet med förvaltare af kommunalmedel, må erbålla tjenstemannasvar, så är detta förslag så obestämdt affattadt, att utskottet icke tilltror sig med säkerhet afgöra hvad motionären egentligen härmed afser.

25 kap. 22 § strafflagen förmår visserligen, att hvad om statens embetsmän förut i nämnda kapitel är stadgadt ock skall

*Ifrågasatt
tillägg till
§ 25 riksdags-
ordningen.
(Forts.)*

Ifrågasatt
tillägg till
§ 25 riksdags-
ordningen.

(Forts.)

gälla om dem, som äro satte att förvalta städers, menigheters eller allmänna, af Konungen stadfästade kassors, verks eller andra inrättningars eller stiftelsers angelägenheter; men tvifvelaktigt torde vara, huru vida bestämmelsen kan vara gällande äfven om dem, som på grund af medborgares förtroendeval innehafva kommunala uppdrag. Är så fallet, gäller stadgandet äfven för kommunalstämmoordförande; är det icke fallet, kan det ej vara lämpligt att ensamt för sådan stadga dylikt ansvar.»

Om det då skulle hända att valet blefve upphäfdt derföre, att valförrättaren origtigt förfarit, hvad är det som hindrar att han, då han är utan ansvar, gör orätt äfven nästa gång, i fall han vill tredska eller valet icke utfaller honom till behag? Jag tror, att om man vill vinna den rätta lösningen af denna fråga, bör man gå till roten af saken; hvarföre jag har velat fästa uppmärksamheten på förevarande förhållande, som dock icke kan i riksdagsordningen upptagas, såsom några reservanter från konstitutionsutskottet tyckas önska. Hvad sjelfva riksdagsordningen i förevarande fråga beträffar, har jag sökt sätta mig in uti densamma så noga som möjligt och finner icke annat, än att man måste stanna vid hvad utskottet föreslagit.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr grefven och talmannen, att i afseende på nu föredragna utlåtande yrkats dels bifall till hvad utskottet deri hemställt, dels ock, af herr *Claëson*, att Riksdagen skulle i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och, om möjligt, till nästa riksdag framlägga förslag till sådana ändringar i riksdagsordningen, att de af motionären påvisade oegentligheter varda afhjelpa, hufvudsakligen i den rigtning motionären anvisat.

Sedermera gjorde herr grefven och talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden samt förklarade sig finna propositionen på antagande af herr *Claësons* nyssnämnda förslag vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad konstitutionsutskottet i sitt utlåtande n:o 8 hemställt, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles herr *Claësons* yrkande i ämnet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 49;

Nej — 54.

*Ifrågasatt
tillägg till
§ 25 riksdags-
ordningen
(Forts.)*

Föredrogos å nyo statsutskottets den 27 och 28 i denna månad bordlagda memorial:

n:o 47, i anledning af kamrarnes olika beslut i vissa till regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel hörande frågor; och

n:o 48, med förslag till voteringspropositioner, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i åtskilliga frågor rörande anslagen under riksstatens nionde hufvudtitel.

Samtliga de af utskottet i dessa memorial föreslagna voteringspropositioner godkändes.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande bevilningsutskottets den 27 och 28 innevarande månad bordlagda memorial n:o 11, i anledning af kamrarnes dels skiljaktiga beslut rörande 78 punkten af utskottets betänkande n:o 8, angående ännu oafgjorda delar af tullbevillningen, dels återremiss i vissa delar af samma betänkande.

1 punkten.

Bifölls.

2 punkten.

Herr Bennich: Det var på mitt yrkande som denna punkt blef till utskottet återremitterad, och jag har därför trots det vara min skyldighet att framställa det förslag till förändring uti denna punkt, som jag med min begäran om återremissen åsyftade.

*Tull å vissa
flyttsaker.*

Såsom herrarne finna, innehåller utskottets förslag det temligen obestämda yrkandet »eller vistats utom lands en längre tid», utan att utskottet uppgifver hvad som skall förstås med »en längre tid»; och utskottet har icke heller angifvit något sätt, på hvilket detta vistande utomlands skulle bestyrkas. Jag tror därför, att man i denna punkt bör vidtaga den relativt ringa förändringen, att orden »eller vistats utomlands en längre tid» utbytas emot följande: »eller vistats utomlands en tid af minst

Tull å vissa flyttsaker. ett år och sådant med konsulats- eller annat officiellt betyg styrkes, samt» o. s. v. Jag vet icke hvilken tid utskottet tänkt sig. Mig förefaller, att en tidsbestämmelse i detta fall af 1 år skulle kunna vara i utskottets syfte tillfredsställande.
(Forts.)

Herr Reuterswärd: Jag finner herr Bennichs förslag ganska antagligt, men anser dock att en tid af 1 år vara temligen lång och kanske längre än utskottet tänkt sig.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, biföll kammaren, i enlighet med herr *Bennichs* afgifna förslag, hvad utskottet i 25 punkten af sitt betänkande n:o 8 hemställt med den ändring, att orden »utomlands en längre tid» utbyttes mot orden »utomlands en tid af minst ett år och sådant med konsulats- eller annat officiellt betyg styrkes.»

Tull å tafflar m. m. 3 punkten.

Herr Reuterswärd: Jag anhåller om bifall till utskottets gjorda framställning.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i 48 punkten af sitt betänkande n:o 8 hemställt.

4 och 5 punkterna.

Biföllos.

6 punkten.

Angående lydelsen af rubriken n:is 249 och 250 i tulltaxan (jern- och stålvaror).

Herr Bennich: Återremissens ändamål har utskottet icke fullt fattat, hvilket jag kan förstå deraf, att utskottet alldeles icke tagit del af diskussionsprotokollen i denna punkt, innan utskottet framkom med det nu föreliggande förslaget. Hade utskottet detta gjort, skulle det funnit att anledningen till återremissen var, att utskottet, i strid mot hvad för andra rubriker, jemförda med den förevarande, i tulltaxan är stadgad och hvilka af utskottet lemnats oförändrade, velat införa en föreskrift derom, att pläterade arbeten skulle hänföras till en lägre tullbeskattning än förgyllda och försilfrade. Med *pläterad* förstås alltid det samma som försilfrad, men efter utskottets förslag skulle de pläterade arbetena hänföras till en lägre tullbeskattning och deremot till en högre tullbeskattning än den nu stadgade hänföras galvaniserade arbeten, hvilka genom galvaniseringen undergått så ringa värdeförhöjning, att de icke rimligen böra underkastas den förhöjda beskattning, som utskottet föreslagit. Syftet med återremissen var således, att i punkten n:o 249 uti tulltaxan, som

nu omnämnes »förgyllda eller försilfrade» skulle tilläggas »eller pläterade», men att deremot den 250 punkten i samma taxa, som nu lyder: »förnicklade, polerade och lackerade,» hvartill utskottet tillagt: »galvaniserade eller pläterade,» skulle blifva oförändrad.

Jag anhåller därför om proposition på, att tulltaxans rubrik n:o 249 måtte förändras till »förgyllda, försilfrade eller pläterade», men att deremot rubriken n:o 250 måtte bibehållas oförändrad.

Angående lydelsen af rubrikerna n:is 249 och 250 i tulltaxan (jern- och stålvaror).

(Forts.)

Herr Reuterswärd: Utskottet har icke haft befogenhet att yttra sig öfver den diskussion, som inom kammaren förekommit rörande denna punkt. Utskottet har endast till Första Kammaren hemställt, att den i likhet med Andra Kammaren ville fatta beslut i frågan. Vi hafva icke föreslagit några förändringar och hafva icke heller kunnat göra det, förr än kammaren genom ett formligt beslut sagt sin mening. För min del har jag ingenting emot att ett förtydligande göres. Det har måhända varit ett förbiseende från utskottets sida, att galvaniserade varor skulle komma att draga högre tull än förgyllda, men detta har ingalunda varit meningen. Jag anhåller därför om bifall till herr Bennichs förslag i denna punkt.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr vice talmannen, som för en stund öfvertagit ledningen af kammarens förhandlingar, att i afseende på förevarande punkt endast yrkats, af herr *Bennich*, dels att de i tulltaxans rubrik n:o 249 förekommande orden »förgyllda eller försilfrade» skulle ändras till »förgyllda, försilfrade eller pläterade», dels ock att kammaren, med afslag å utskottets i 72 punkten af dess betänkande n:o 8 gjorda hemställan, så vidt den afsåge ändring af rubriken n:o 250 i tulltaxan, ville besluta, att sistnämnda rubrik skulle bibehållas oförändrad.

Härefter gjordes propositioner, först på godkännande af hvad utskottet i 72 punkten af sitt berörda betänkande hemställt, och sedan på bifall till herr Bennichs nyssnämnda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

7 punkten.

Herr Reuterswärd: Då jag har mig bekant att, Andra Kammaren nyss afslagit det af bevillningsutskottet i denna punkt framställda sammanjemkningsförslag, är det klart, att denna fråga förfallit, och det kan således icke falla mig in att yrka bifall till utskottets förslag i denna punkt.

Sammanjemkningsförslag i fråga om tull å kaffe.

Sammanjemkningsförslag i fråga om tull å kaffe.

(Forts.)

Jag begärde ordet egentligen med anledning af en ganska graverande beskyllning, som en ledamot af utskottet, den ärade reservanten i denna fråga, behagat göra emot utskottet. Han säger nemligen: »det af utskottet framställda sammanjemkningsförslaget i fråga om kaffetullen finner jag stridande mot grundlagen sökt visa sin befogenhet i detta fall, och jag skall dervid be att få uppläsa 63 § riksdagsordningen, som lyder sålunda: »När fråga, hvaröfver utskott sig utlätit, till afgörande förekommer, eger kammaren att antingen genast, med bifall till utlåtantet eller utan afseende å hvad utskottet föreslagit, fatta sitt beslut, eller, om ämnet anses fordra ytterligare utredning, målet till utskottet återförvisa.»

»Stanna kamrarne öfver någon fråga, deri ständigt eller i dess ställe särskildt tillsatt utskott sig yttrat, uti hufvudsakligen eller till vissa delar olika beslut, då *skall* utskottet söka att de olika meningarne, så vida möjligt är, sammanjemka och med förslag derom till kamrarne inkomma etc.»

Att bevillningsutskottet enligt grundlagens mening är ett ständigt utskott, derom torde vi väl alla vara ense, och klart är, att kamrarne stannat i olika beslut rörande kaffetullen. Första Kammaren har bifallit utskottets förslag att nedsätta denna tull till 12 öre pr kilogram, men Andra Kammaren har afslagit utskottets förslag och bibehållit den tullsats, som för närvarande är gällande, eller 26 öre. Således hafva båda kamrarne obestriddigen fattat olika beslut, hvilka dock äro af den beskaffenhet, att de kunna lätt sammanjemkas, och detta har utskottet grundlagsenligt försökt. Utskottet har dervidlag utgått från den synpunkten att skillnaden i tullsatserna är in alles 14 öre. Man har nemligen anmodat Första Kammaren att öka tullen från 12 till 19 öre och Andra Kammaren att minska tullen från 26 till 19 öre, allt för 1 kilogram, således en jemkning af 7 öre på båda hållen. Jag vågar påstå, att bevillningsutskottet haft full laglig rätt och befogenhet att framkomma med detta förslag, och jag är alldeles öfvertygad om, att, i fall utskottet på något sätt hade trädt grundlagens bokstaf eller anda för nära, vår högt ärade talman säkert icke låtit oss få diskutera frågan, utan hade gifvit tillkänna att utskottet olagligen förfarit. Detta styrker mig i den åsigten att utskottet borde vara befriadt från beskyllningen att hafva trampat grundlagen under fötterna.

Det är ingalunda min mening att söka framkalla annat beslut än afslag i denna punkt, hvilkens öde redan är afgjordt, utan endast velat fritaga utskottet från att hafva velat med öppna ögon begå en grundlagsvidrighet.

Jag yrkar afslag på utskottets hemställan.

Herr Forssman: Med anledning af den siste talarens yttrande skall jag be att få anföra de skäl, hvarpå jag grundat mitt påstående, att utskottet i denna fråga icke gått tillväga i öfverensstämmelse med grundlagen. Jag stöder detta påstående just på den af den siste talaren upplästa 63 § riksdagsordningen, der det heter, att om kamrarne öfver någon fråga stanna uti olika beslut, *skall* det utskott, som behandlat frågan, inkomma med sammanjemkningsförslag. Jag kan icke förstå detta »*skall*» på annat sätt, än att det varit utskottets ovilkorliga skyldighet att inkomma med sammanjemkningsförslag i alla dylika fall, så vidt möjligt varit. Utskottet har emellertid gjort det endast i denna punkt, men deremot underlåtit att göra det i fråga om de olika besluten angående té och många andra artiklar.

Sammanjemkningsförslag i fråga om tull å kaffe.
(Forts.)

Det var dock icke blott detta, som jag velat påstå, utan jag anser äfven, att utskottet i fråga om sammanjemkningsförslaget rörande kaffetullen gått längre än dess befogenhet varit; ty detta uttryck uti 63 §: »så vida möjligt är», torde väl få tydas på det viset, att hvad som Riksdag och Kongl. Maj:t genom mångårig praxis fastslagit såsom möjligt, det bör också fortfarande gälla. Nu hafva såväl Riksdag som Kongl. Maj:t, genom sin sanktion på Riksdagens beslut, fastslagit, att frågor angående olika tullsatsar och äfven statsregleringsfrågor icke höra till kategorien af sådana frågor, der en sammanjemkning är möjlig. Detta är således en häfdvunnen och genom praxis sanktionerad tolkning af grundlagen. Jag anser att utskottet, som icke kunnat vara okuanigt om detta förhållande, bort ställa sig det till efterrättelse äfven i detta fall, och således hyser jag fortfarande den åsigten, att utskottet handlat i strid mot 63 § riksdagsordningen.

På dessa skäl anser jag mig hafva haft giltig anledning att afgifva den reservation, som finnes detta memorial bifogadt, hvilken reservation också vunnit godkännande af majoriteten inom Andra Kammaren.

Grefve Strömfelt: Jag har begärt ordet för att, ehuru Andra Kammaren, såsom känt blifvit, fattat beslut om afslag på utskottets hemställan i denna punkt, icke den princip, som här kan ligga dold, skulle få passera utan någon diskussion i denna kammare.

Sammanjemkning uti en fråga som denna lärer, efter hvad jag inhemtat, aldrig förut, hvarken under det nya eller det gamla representations-skicket, hafva egt rum. Om den icke direkt kan kallas grundlagsvidrig, hvilket jag icke, i likhet med reservanten anser, vill jag dock påstå, att utskottets hemställan *kan* för framtiden medföra en oberäknelig våda. Det är icke utan skäl, som reservanten talar om, att om en dylik princip för bevillningsfrågors afgörande godkännes, »den måste anses gälla äfven för anslags- och statsregleringsfrågor». För öfrigt har man full rätt att fordra,

*Samman-
jemknings-
förslag i fråga
om tull å
kaffe.*
(Forts.)

att ett utskott skall vara konsekvent — men jag frågar: hvart har utskottet stoppat den fullt analoga té-tullen? Jag påstår att utskottet här har felat emot den konsekvens, som man har rätt att fordra af ett utskott och utskottets hemställan i denna punkt vittnar således om ett *godtycke*, som jag icke vill biträda eller anser böra få passera oanmärkt.

Första Kammaren afsåg icke att kaffetullen skulle nedsättas till 19 öre utan till 12 öre pr kilogram. Det är möjligt att det afslag, som Andra Kammaren gifvit på denna punkt, kan innebära en önskan att få bibehålla tullen på kaffe vid dess nuvarande höjd. Protektionisterna hafva städse skrivit på sin fana, att förändra statens inkomstkällor så, att finans-tullar nedsättas i samma mån som skyddstullar införas och skyddstulls-objekten mångfaldigas eller ökas. Beträffande det senare förhållandet har i år en stor utsträckning egt rum. Det är då protektionisternas i Första Kammar- naren uppgift att vidhålla Första Kammarens beslut och icke sammanjemka Första och Andra Kammarens siffror.

Jag motser med ganska stort jemnmod utgången af den gemensamma votering, hvilken numera torde blifva en nödvändig följd. Jag har nemligen svårt att tro, att protektionisterna i Andra Kammaren i afgörandets ögonblick skulle så svika det gemensamma programmet, att de, af icke nämnd men måhända genomskinlig orsak, skulle bibehålla kaffetullen. Skulle så ske, vore detta, enligt mitt förmenande, detsamma som att stöta dolk i eget bröst. Jag yrkar afslag.

Friherre Barnekow: Då jag haft förtroendet att vara vice ordförande i det utskott, som här blifvit beskyldt för brott mot grundlagen, så kan jag icke stillatigande åhöra denna beskyllning.

Denna fråga torde väl snart blifva afgjord, ty hafva vi brutit mot grundlagen, tager jag för alldelesgifvet att herr talmanen vägrar proposition. Att vi emellertid icke låtit denna fråga gå hastigt och lättvindigt förbi, vill jag bevisa dermed, att, med undantag af reservanten, enhälligt inom utskottet den uppfattningen gjorde sig gällande, att det icke blott var utskottets rättighet utan nästan dess skyldighet att försöka en sammanjemkning. Denna sin åsigt stödde man på 65 § riksdagsordningen, der det heter: »När i fråga om statsutgifter eller bevillning, eller angående riksbankens eller riksgäldskontorets styrelse och förvaltning, inkomster och utgifter, kamrarne fatta stridiga beslut, som ej uppå vederbörligt utskotts förslag varda sammanjemkade», då skall gemensam votering ske. Således står i grundlagen bestämdt påbudet att, när det är fråga om bevillning, utskottet skall söka sammanjemka de stridiga besluten, och att, derest en sammanjemkning icke kan ske, frågan då skall afgöras genom gemensam votering. Reservanten åter, som härvidlag åberopar gammal praxis, säger i sin reservation: »Hvarken under ståndsriksdagarne eller senare har, så vidt jag kunnat finna,

stridiga beslut i stånden eller i kamrarne rörande beloppet af en tullsats afgjorts på grund af sammanjemkningsförslag». Utskottet ansåg dock, att, huru gammal praxis än är, grundlagen likväl alltid står öfver denna, och i detta fall torde dess bud vara tydligt och klart.

*Samman-
jemknings-
förslag i fråga
om tull å
kaffe.*

(Forts.)

För min enskilda del har jag dock varit emot denna sammanjemkning, icke af det skäl att det skulle strida mot grundlagen, utan därför att den icke skulle gagna till någonting, då Andra Kammaren så bestämdt uttalat sig för det högre beloppet. Detta sammanjemkningsförslag har också mycket riktigt blifvit afslaget af Andra Kammaren. Men icke tror jag, att detta skett på den grund, som reservanten förmenat, eller därför att sammanjemkningsförslaget skulle vara grundlagsvidrigt. Då denna fråga om tull på kaffe var före i Första Kammaren, hade kammaren att välja mellan de föreslagna tullsatserna 26, 20, 16 eller 12 öre pr kilogram.

Kammaren förkastade emellertid alla bemedlingsförslag och förklarade, att den ville hafva antingen den nuvarande tullsatsen 26 öre eller den lägsta föreslagna 12 öre. Vid sådant förhållande ansåg jag ett sammanjemkningsförslag icke gagna till något. Men jag står fortfarande fast vid den åsigten att, oakadt detta aldrig varit brukligt, utskottet likväl handlat fullkomligt grundlagsenligt. Det skall ock visa sig, huruvida herr talmannen vägrar proposition eller icke.

Herr Reuterswärd: Ehuru ingen yrkat bifall till utskottets förslag oförändradt, så är jag likväl öfvertygad att, i fall någon skulle göra ett sådant yrkande, vår ärade talman icke skall vägra proposition derpå. Således tror jag, att utskottet med mycket lugn kan mottaga reservantens förebråelser. Om den ärade reservanten hade uttalat sina öfriga nu gjorda anmärkningar, när frågan om tullen å té förevar, hade han haft full rätt, men när kaffetullen afgjordes, kunde han icke veta, hvad utskottet skulle besluta beträffande tullen på té.

För min enskilda del får jag upplysa, att jag var närvarande i utskottet, då kaffetullen afgjordes, men icke när den senare delen af betänkandet genomgicks. Jag tillkännagaf dock före slutet af diskussionen om kaffetullen min åsigt vara, att, om utskottet föreslog sammanjemkning med afseende på denna fråga, då borde utskottet för att handla konsekvent också göra sammanledes icke blott beträffande té-tullen utan äfven i fråga om några andra tullsatser. Reservantens beskyllning i detta afseende kan följaktligen icke drabba mig.

Han har sagt, att då Kongl. Maj:t och Riksdagen godkänt och fastställt den praxis, som i detta fall hittills blifvit följd, det ovilkorligen vore utskottets skyldighet att ställa sig detta till efterrättelse. Men jag vägar påstå, att grundlagen icke talar om någon

Samman-
jemknings-
förslag i fråga
om tull å
kaffe.
(Forts.)

praxis, utan i tydliga och klara ord om hvad utskottet har att göra i sådana fall som detta. Någon praxis rörande grundlagen förefins icke, utan den tolkas af Riksdagen vid hvarje förekommande fall efter dess anda och bokstaf. Dessutom kan en riksdagsmajoritet när som helst upphäfva en hittills följd praxis, derpå saknas icke bevis.

Skälet till utskottets nu föreliggande sammanjemkningsförslag var äfven, att utskottsledamöterna från Andra Kammaren ansågo, att om vi kunde komma öfverens om en sammanjemkning, så skulle vi åtminstone komma något närmare vårt mål, och att det vore antagligt, att Andra Kammaren skulle godkänna en sammanjemkning. När vi således önskade detta och enligt grundlagens bud äfven kunde göra det, då är det väl icke underligt, att utskottet försökt denna utväg. Nu finner jag till min ledsnad, att Andra Kam-maren icke godkändt sammanjemkningsförslaget, och man följakt-ligen misräknat sig på majoriteten der. I alla händelser har det varit utskottets mening att, när det var fråga om att vinna ett stort och godt resultat, man då icke borde ställa frågan på sin spets utan försöka att sammanjemka kamrarnes stridiga beslut. Denna kaffetull gäller ju en högst betydlig summa, öfver en million kronor, och inverkar således i väsentlig mån på stats-regleringen; därför ansåg man det löna mödan att försöka denna sammanjemkning.

Jag tror således, att utskottet handlat fullkomligt grundlags-enligt. Då här en sträng dom mot utskottet yttrats af eu annan ärad ledamot af denna kammare, en ledamot, som eljest står utskottets åsigt mycket nära, så är det visserligen hårdt att af sina egna vänner höra dylikt, men utskottet får bära äfven detta med jemmmod.

Herr Forssman: Jag är ledsen att hafva nödgats ännu en gång begära ordet, men jag föranledes dertill genom ett yttrande af utskottets vice ordförande. Han sade nemligen, att bevillningsutskottet *skall* sammanjemka stridiga beslut i sådana frågor som denna, och trodde sig finna stöd för sin åsigt i grund-lagen. Men jag vågar åter påstå, att man *icke* kan läsa detta i grundlagen, lika litet som detta hans påstående har stöd i hittills följd praxis.

Den följande talaren påstod, att praxis icke har någon betydelse i fråga om grundlagens tillämpning. Det förvånar mig verkligen att höra ett sådant yttrande, då ju tvärt om, åtminstone enligt hvad jag tror, just i fråga om grundlagens tillämpning och konstitutionella spörsmål i allmänhet praxis är af den allra största betydelse, i synnerhet när det såsom i detta fall gäller en alldeles undantagslös praxis.

Bevillningsutskottet kan icke försvara ett sådant tillväga-gående som att nu icke hafva inkommit med sammanjemknings-

förslag äfven i fråga om gödningsämnen, té och alla de öfriga tullsatserna, rörande hvilka kamrarne stannat i olika beslut.

Den siste ärade talaren påstod, med underkännande af all praxis, att Riksdagen tolkar grundlagen för hvarje särskildt fall, d. v. s. att grundlagen skulle få tolkas olika allt efter tycke och smak. Men det är just detta, som jag med min reservation i detta fall velat förekomma, ty eljest tror jag, att man gifver sig ut på ett haf utan säkerhet för att någonsin komma på fast mark.

Han menade också, att utskottets förfarande icke vore underligt, om man känner bevekelsegrunden. Jag vet mycket väl skälet till utskottets åtgörande, och jag delar helt och hållet den önskan, som varit det afgörande skälet för utskottets tillvägagående i detta fall, nemligen att söka åstadkomma åtminstone *någon* nedsättning i kaffetullen. Men icke kan detta vara någon giltig anledning att behandla denna fråga på ett så exceptionellt sätt; tvärt om bör man ju se till att, oafsedt hvad man i saken önskar, likartade frågor blifva i formelt hänseende lika behandlade.

Jag skulle aldrig hafva begärt ordet i denna fråga, om jag icke af den förste talaren blifvit uppkallad, ty jag trodde verkligen, för min del, att bevillningsutskottet sjelft skulle vara bäst betjent med, att man så litet som möjligt talade om detta sammanjemkningsförslag.

Friherre Barnekow: Den siste ärade talaren sade, att det står icke i grundlagen taladt om, att bevillningsfrågor kunna sammanjemkas. Jag skall då bedja kammaren skilja mellan oss i denna punkt. § 65 riksdagsordningen lyder: »när i fråga om statsutgifter eller bevillning, eller angående riksbankens eller riksgäldskontorets styrelse och förvaltning, inkomster och utgifter, kamrarne fatta stridiga beslut, som ej på vederbörligt utskotts-förslag varda sammanjemkade, skola begge kamrarne hvar för sig rösta om de olika beslut, hvori hvardera förut stannat.»

Jag hemställer nu till kammaren, efter uppläsandet af denna §, om icke äfven bevillningar kunna sammanjemkas.

Herr Hedlund: Jag anhåller, att, om denna tolkning får göra sig gällande och af kammaren godkännes, den äfven må komma min motion om lintullen till godo, när denna fråga förekommer hos bevillningsutskottet till behandling.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr grefven och talmannen, att i afseende på den nu föredragna punkten endast yrkats, att kammaren, med afslag å utskottets deri gjorda hemställan, skulle vidhålla sitt i ämnet förut fattade beslut.

Härefter gjordes proposition på bifall till nämnda yrkande, och blef denna proposition med ja besvarad.

Samman-
jemknings-
förslag i fråga
om tull å
kaffe.
(Forts.)

8 punkten.

Utskottets i 97 punkten af dess betänkande n:o 8 gjorda hemställan bifölls.

9 punkten.

Lades till handlingarna.

10 punkten.

Kammaren biföll hvad utskottet i 115 punkten af sitt betänkande n:o 8 hemställt, så vidt samma hemställan angick konstgjordt smör.

11 punkten.

*Angående
restitution
af tull vid
utförel af
vissa varor,*

Grefve Strömfelt: Bevillningsutskottets ledamöter äro ju verkliga vänner till inhemsk industri, derom är jag fullkomligt öfvertygad; det var för »industriens välfärd», som kammaren beslöt att återremittera denna punkt till utskottet. Återremissen skedde, för att utskottet skulle taga i öfvervägande frågan om restitution för andra, under diskussionen särskildt uppgifna artiklar, än »juteväfnad»; remissen skedde, för att utskottet skulle beredas tillfälle att förekomma, det en och annan angifven industri skulle qväfvas genom utskottets mycket välvilliga, men dock kanske något raska sätt att behandla industrien i allmänhet under öfvergången från ett till ett annat system. Jag frågar: hur har nu utskottet ställt sig kammarens beslut till efterrättelse? Jo så, att utskottet icke ansett sig böra invänta kammarens protokolljustering, än mindre diskussionsprotokollen, innan utskottet åter-sänder denna punkt med naken hemställan till kammaren att »fatta beslut». Jag har här konceptet till det meddelande från kansliet, som till bevillningsutskottet skett om de punkter, hvilka blifvit återremitterade, med uppgift på alla talare jemte förklarande, »att de yttranden i saken, som hunnit afskrifvas, äro med rött understrukna och blifva härmed öfverlemnade; öfriga yttranden i ämnet skola, i den mån de hinna uppsättas, justeras och afskrifvas, till utskottet varda expedierade.» Känner kammaren sig tillfredsställd med att beslut, som till ett utskott öfverlemnas, på detta sätt beaktas och behandlas, så är det alldeles gifvet, att enskilda ledamöter få dermed vara tillfreds, men jag tror kammaren har rätt att fordra, att, då återremiss sker på grund af uppgifna sakförhållanden, hvilka dermed öfverlemnas till pröfning, äfven dessa varda pröfvade, innan utskottet naket återlemnar den punkt, som dessa sakförhållanden angå. Nu har anledningen till kammarens återremiss icke blifvit pröfvad, ehuru här

måhända rent af gäller »tillvaron» för en eller annan industri. Vid dessa förhållanden, och då enskilde ledamöter icke under riksdagens fortgång få väcka motion som här i fråga, utan bevillningsutskottet ensamt har denna rätt, tager jag mig friheten att än en gång yrka återremiss af denna punkt till utskottet.

*Angående
restitution
af tull vid
utförsel af
vissa varor.*

(Forts.)

Friherre Barnekow: Då denna punkt förevar i kammaren och det yrkades återremiss, yttrade jag mig icke, ehuru jag fann det mycket underligt, att man yrkade återremiss, då den ena kammaren fattat beslut. När frågan sedan kom före hos utskottet, var man enhälligt af den åsigt, att utskottet icke hade annat att göra än att hemställa, att äfven Första Kammaren måtte fatta beslut. Sedermera blef det visserligen fråga om, huruvida utskottet skulle på grund af återremissen begagna sig af sin motionsrätt och komma in med ett förslag. Det talades mycket om, huruvida utskottet skulle medgifva restitution af afgifter för andra saker än de här omnämnda, men utskottet kom till det resultat, att det ansåg, att den skrifvelse, som var af båda kamrarna antagen och till Kongl. Maj:t aflåten, innebar, att komitén kunde taga hand om detta, och på den grund ansåg utskottet sig icke befogadt att på riksdagens sista timma behandla en så vigtig och genomgripande fråga som denna.

Friherre Åkerhielm: Då jag haft äran att för kammaren vid den behandling af nu föreliggande fråga, som slutade med punktens återförvisning till bevillningsutskottet, framhålla vissa särskilda omständigheter, anhåller jag nu att få fästa uppmärksamheten derpå, att det utlåtande, hvilket bevillningsutskottet afgifvit såsom svar på den af Första Kammaren begärda nya behandlingen, ingalunda är uttömmande och följaktligen ingalunda kan anses vara tillfredsställande. Bevillningsutskottet anmodar Första Kammaren helt enkelt att i fråga om de föreslagna tullsatserna fatta sitt beslut. Detta må vara godt och väl hvad angår artikeln juteväfnader, men utöfver hvad som angående denna fråga inom kamrarna anfördes, förekom särskildt i denna kammar ett annat, vidare gående förslag om att öfverlemna till Kongl. Maj:ts regering pröfningsrätt i mer än nu föreliggande särskilda fall, och att bestämmelser derom skulle intagas i de vid tulltaxan fogade underrättelser, i syfte att lemna detta större spelrum åt Kongl. Maj:ts regering i och för en enligt min tanke nödvändig pröfning i mera än ett särskildt fall, som nog snart komme att visa sig vara af behovet påkallad. Att bevillningsutskottet således icke ansett sig böra taga kännedom om den i Första Kammaren vid framställandet och gillandet af yrkandet om återremiss förda diskussionen, är ur den synpunkt, ur hvilken jag tror mig böra se ärendenas behandling i utskott eller den af den mesta möjliga sakutredning, icke tillfredsställande. Den lilla obetydliga

Angående
restitution
af tull vid
utförsel af
vissa varor.

(Forts.)

tidsutdrägt i riksdagsarbetet, som vi skulle hafva fått vidkännas genom en sådan långsammare och riktigare behandling och omständigare pröfning, hade icke på långt när varit något så afsevärdt som det, att framställda förslag icke fullständigt pröfvas, utan att utskottet helt enkelt framställer ett, låt vara välment, *sic volo, sic jubeo*; så vill jag hafva det och så befaller jag, att det skall vara. Det är ju möjligt och ursäktligt, att förbiseenden af ett utskott blifva begångna, men det är beklagligt, att tillfälle att pröfva och rätta icke iakttages. Den försigtighet och varsamhet, som man rätteligen kan fordra på det håll, der flertalet nu dikterar riksdagsbesluten — till hvilket jag i många punkter ansett mig kunna och höra sluta mig — göra att jag för min del måste finna det mer än betänkligt, att bevillningsutskottet nu endast och allenast stannat vid en hemställan till denna kammare om fattande af beslut. Då vid denna tid af Riksdagen den enskilde riksdagsmannen i dessa frågor icke eger motionsrätt och således i den ena eller andra punkten icke en så omfattande pröfning, som man kunde begära, kan åt frågan egnas, och då direkta förslag ej här i kammaren torde kunna framställas, återstår ingenting annat än att genom nytt beslut om återremiss sätta utskottet i förnyadt tillfälle att taga frågan i förnyadt öfvervägande. Detta skulle dock enligt min uppfattning gagna till intet. Utskottet skulle nog svara med det der en gång fattade beslutet, hvilket utskottet näppeligen torde ändra. Derfor vill jag icke framställa något yrkande i sådant hänseende, men jag tillåter mig att uttala den mening, att de yttranden, som gifvit anledning till återremissen, jemte den omständigheten, att motionsrätt nu icke tillhör enskild riksdagsman, hvadan förslag ej kunna formuleras annat än af Riksdagens ständiga utskott, hade bort föranleda utskottet att göra bruk af den enligt grundlagen detsamma tillkommande rätten att formulera nya förslag. Att så icke skett, att den inom Första Kammaren vid återremissen förda diskussion lemnats utan afseende finner jag både ur riksdagsarbetets synpunkt och ur partisynpunkt synnerligen beklagligt, allra helst som, derest de framställda förslagens genomförande nu vore möjligt och det egentliga hindret därför varit bristande vilja, sådant skulle visa att man på visst håll gör gällande en *dictatur*, under hvars herskarevälde jag ej vill böja mig. Lyssnar man icke till så hofsamma uppmaningar till varsamhet och måtta, som här vid första yrkandet om återremiss framstälts, och lemnas icke åt regeringsmagten det spelrum jag tillstyrkt, fränsäger jag mig min del i ansvaret för tillämpningen af de många olika tullsatser, som från bevillningsutskottet föreslagits och af Riksdagen beslutats.

Herr Reuterswärd: Huru vida bevillningsutskottet gjort sig till diktator i denna fråga, torde vara ett obevisadt påstående; vi hafva sökt följa grundlagens bud, att när en kammare fattat be-

slut i en fråga och den andra återremitterat den, så går man till väga på sätt, som nu skett, eller att utskottet anmodar den kammare, som återremitterat saken, att fatta sitt beslut. Huru är det möjligt, mine herrar, att, om man äfven kunnat invänta justeringen af diskussionsprotokollen, deraf bestämdt sluta, i hvilken riktning och hvilken utsträckning man vill att utskottet skall gå rörande restitutionen af erlagd tull. Jag vill nämna, att jag i dag fått mig tillsänt yttranden från diskussionen i tullfrågan, och jag är säker på att jag icke fått alla ännu. Dessa yttrandens justering och tryckning kräfver äfven sin tid, och jag är säker på, att 8 à 14 dagar kunnat förflyta, innan utskottet hade kunnat yttra sig i denna fråga; och jag undrar, om icke utskottet då fått uppbära förebräelser för onödigt dröjsmål. När dessutom i utskottet från båda kamrarna funnos ledamöter, som kunde redogöra för de från båda sidor förda diskussionerna, så kan jag ej förstå, hvarför man skulle behöfva uppläsa alla diskussionsprotokollen. Endast för denna uppläsning skulle det hafva gått åt ett par plena i utskottet, och icke kan det vara meningen att gå till väga på sådant sätt vid frågornas behandling. Jag tror icke, att jag misstager mig, då jag säger, att herr talmannen icke gör proposition på återremiss i något visst syfte, utan sker återremissen utan alla förbehåll, och då har naturligtvis utskottet icke ringaste ledning för sina antaganden om hvad Riksdagen egentligen vill. Utskottet visste icke i förevarande fall, om kammaren ville, att restitution skulle utsträckas till snart sagdt alla tullsatser, så att hela beslutet om tullars införande nästan skulle om intet göras, eller om det skulle ske till förmån för en eller annan artikel. Kan utskottet då hafva handlat på annat sätt, än nu skett? Må kammaren därför nu fatta sitt beslut, och sedan skall utskottet se till hvad som kan göras. Jag ber att få nämna, att jag på sätt och vis är oskyldig till utskottets beslut, emedan jag icke varit närvarande från kaffetullens behandling tills förevarande betänkande blifvit afgjordt, men jag säger, att oskyldig eller icke vill jag taga utskottet i försvar, då det i sitt tillvägagående i detta fall följt gammal praxis, ty mig veterligen har man aldrig gått till väga på annat sätt, än utskottet nu gjort.

Grefve Strömfelt: Att utskottet gent emot kammaren gått *diktatoriskt* till väga, såsom en talare nyss uttryckte sig, ber jag att få skriva under. Man går diktatoriskt till väga, när ett utskotts få ledamöter, för att genomdrifva en sak *emot* kammarmajoritetens önskan, icke ens invänta diskussionsprotokollen för att se hvad under diskussionen blifvit yttrad och sådant öfverväga.

Den siste ärade talaren framkastade såsom skäl, hvarföre utskottet icke »kunnat» handla annorlunda, att utskottet icke vetat, i hvilken riktning detsamma skulle gå. Det visste utskottet

*Angående
restitution
af tull vid
utförsel af
vissa varor.*
(Forts.)

Angående
restitution af
tull vid utför-
sel af vissa
varor.

(Forts.)

icke just, därför att utskottet icke inväntat diskussionsprotokollen; ty hade utskottet det gjort, skulle utskottet hafva funnit, att ett bestämdt förslag blifvit af mig framställt, nemligen att i 9 § af tulltaxunderrättelserna skulle göras ett tillägg, att restitution beviljas för i Sverige tillverkad jern- och ståltråd, nitar, trådspik samt så kalladt mindre kettingssmide. Det var i fråga om dessa fyra artiklar, som jag framstälde en bestämd önskan, och kammaren *godkände* denna önskan. Således är i protokollet uttryckt, i hvilken riktning kammaren ville att pröfningen skulle gå.

En annan ledamot af bevillningsutskottet sade nyss, att utskottet icke »kunnat fatta annat beslut i en fråga, som redan var af Andra Kammaren afgjord». Här har aldrig varit ifrågasatt, att bevillningsutskottet skulle »fatta ett *annat* beslut», utan meningen var att, genom återremiss af nämnda punkt, bevillningsutskottet skulle taga i öfvervägande den fråga, som gifvit anledning till återremissen, samt *begagna sig af sin motionsrätt*. Af friherre Barnekow fick man nu höra, att syftet med kammarens återremiss redan behandlats af utskottet och ledt till det resultat, som man i allmänhet betecknar med uttrycket »non possumus».

Af en tredje ledamot af bevillningsutskottet hafva vi fått höra, att utskottet *ännu kan* taga frågan i öfvervägande. Visste jag, att utskottet gjorde det, och att utskottet dessförinnan inväntade diskussionsprotokollen, skulle jag afstå från mitt yrkande om återremiss.

Det är en betydlig skilnad, om man, såsom utskottet säges åsyfta, uppdrager åt en komité, som visserligen är påtänkt, men ännu icke sammansatt, utredandet af dessa så angelägna förhållanden, än om bevillningsutskottet, med *begagnande* af sin motionsrätt, redan nu *föreslagit* tullrestitution för nämnda artiklar, hvilket så mycket mer bort och kunnat ske, som Riksdagen godkänt sådan restitution för andra af mig förra gången antydda industrier, som genom de tullsatser på råmaterial, hvilka Riksdagen i år beslutat, fått sin marknad inskränkt. De industrier, hvars talan jag nu för, hafva fått sina afsättningar icke blott på Norge helt och hållet förstörda, utan äfven i Sverige betydligt försämrade genom Norges ställning till Sverige i mellanrikslagen; då återstår enligt de uppgifter, jag fått, för att hålla dessa industrier vid lif, till dess alla förhållanden blifvit reglerade, hvilka beröras af Riksdagens i år fattade tullbeslut, icke annat än att bevilja restitution för några få af deras artiklar, då de bevisligen sändas på utlandet.

Jag skulle vara herr Reuterswärd mycket tacksam, om han ville säga mig, huru vida denna fråga kommer att vidare behandlas af utskottet, eller om den redan är afgjord.

I förra fallet skall jag gerna afstå från mitt yrkande om återremiss.

Friherre Barnekow: Hvad den siste ärade talarens förslag beträffar, får jag säga, att det icke är afgjort, men det har blifvit mycket omsorgsfullt behandladt inom utskottet. Det är icke förhållandet, såsom den ärade talaren sade, att utskottet icke visste i hvilken riktning det skulle gå, ty det visste utskottet mycket väl, och det fans personer inom utskottet, som på det varmaste försvarade talarens åsigt. Herr Reuterswärd var icke själf närvarande, så att han kan icke säga, huru frågan behandlades inom utskottet, men jag ber att få tillkännagifva, att den behandlades med stor omsorg.

*Angående
restitution af
tull vid utför-
sel af vissa
varor.
(Forts.)*

Det betänkliga uti att, såsom den ärade talaren föreslår, medgifva restitution af tullafgifter för de fyra nämnda artiklarne ligger enligt min uppfattning deri, att, då tullstyrelsen, om jag icke misstager mig, förut kunnat bevilja restitution, när sådant varit af omständigheterna påkalladt, torde den icke kunna göra det hädanefter, om Riksdagen skulle besluta restitution för vissa artiklar. Utskottet insåg, att detta kunde blifva ett farligt predikament, och derföre ansåg utskottet, att det var bättre att öfverlemna denna viktiga och omfattande fråga till den blifvande komitén.

Jag anhåller om proposition på bifall till utskottets förslag.

Herr Forssman: Herrarne kunna lätteligen tänka sig, att det för utskottet varit absolut omöjligt att förfara på annat sätt. Från Andra Kammaren förelåg beslut om restitution på importerad juteväf, från Första Kammaren endast en enkel återremiss utan några motiv. Visserligen var protokollsutdraget åtföljdt af förteckning öfver de anföranden, som i kammaren hållits, men sjelfva anförandena förelågo icke; således positivt beslut i den ena kammaren mot enkel återremiss i den andra. Huru är det då tänkbart, att utskottet kunnat förfara på annat sätt, än det gjort? Icke var utskottet berättigadt att emot Andra Kammarens beslut sätta upp ett alternativ, som icke varit föremål för denna kammarens pröfning, utan först kommit fram under diskussionen i Första Kammaren. Jag tror, att det hade varit ett oberättigadt tillvägagående, om utskottet så handlat. I fall utskottet velat egna uppmärksamhet åt det här under diskussionen framställda förslaget, måste detta hafva blifvit föremål för ett särskildt betänkande.

Hvad angår den anmärkningen att ännu icke eller samtidigt med detta betänkande förslag framkommit från utskottet angående de yrkanden, som här framställdes, så inses lätt, att något sådant lät sig icke göra, derföre att, då det ju var af största vikt, att hufvudfrågan afgjordes så fort som möjligt och i sammanhang med öfriga återremisser, och de yrkanden, som framställdes i sammanhang med återremissen, gå ganska långt, det icke var möjligt att medhinna deras behandling.

Angående
restitution af
tull vid utför-
sel af vissa
varor.

(Forts.)

Hvad sjelfva saken beträffar, får jag säga, att jag för min del alldeles icke vill slå in på den väg, grefve Strömfelt anvisat, eller att man skulle börja specificera i tulltaxeunderrättelserna hvarje särskild artikel, som kan komma i åtnjutande af tull-restitution. Jag tror till och med att det varit bäst, om juteväf icke blifvit föremål för särskildt beslut. Det är tydligt, att, om man börjar specificera, kunna icke andra artiklar än de specificerade komma i åtnjutande af den afsedda förmånen, men man kan icke specificera i oändlighet, och det blir alltid luckor i specifikationen. Detta är således en farlig och svår väg att beträda.

Jag vill icke yttra mig om, huru vida utskottet kommer att åter upptaga denna fråga. Det är möjligt, att så icke sker, men i hvilket fall som helst tror jag icke, att hvad som förefallit kan gifva någon rättighet att använda så stränga ord, som här blifvit fälda, nemligen om ett »diktatoriskt förfaringssätt» från utskottets sida.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad samt grefve Strömfelt återtagit sitt derunder framställda yrkande, biföll kammaren hvad utskottet i 156 punkten af sitt betänkande n:o 8 hemställt.

Föredrogs å nyo och bifölls Första Kammarens tillfälliga utskotts den 27 och 28 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 17, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om ändring i förordningen den 7 december 1883, i fråga om lösen för gravationsbevis;

och, som Andra Kammarens i ärendet fattade beslut således icke blifvit i oförändradt skick antaget, skulle jemlikt stadgandet i 3 mom. af 63 § riksdagsordningen målet till Andra Kammaren återlemnas för vidare behandling.

Föredrogs å nyo och bifölls Första Kammarens tillfälliga utskotts den 27 och 28 innevarande april bordlagda utlåtande n:o 18, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Konungen med begäran om nådigt öfvervägande, huru vida ej bestämmelsen att ändring i kammarrättens beslut i fattigvårdsmål må sökas hos Kongl. Maj:t skulle kunna upphävas;

och skulle jemlikt stadgandet i 3 mom. af 63 § riksdagsordningen detta beslut genom utdrag af protokollet delgifvas med kammaren.

Herr grefven och talmannen tillkännagaf, att enligt en vid talmanskonferens träffad öfverenskommelse omröstningar jemlikt 65 § riksdagsordningen komme att anställas vid kamrarnes sammanträden fredagen den 4 nästinstundande maj och, der så erfordrades, jemväl vid sammanträdena påföljande lördag.

Justerades fem protokollsutdrag för denna dag.

Grefve *Strömfelt* uppläste en motion, n:o 79, om eventuelt upphäfvande af gällande förordning angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden, m. m.

Denna motion blef på begäran bordlagd.

På framställning af herr grefven och talmannen beslöts, att på föredragningslistan till nästa sammanträde skulle bland utskotts-
betänkandena sättas främst de, som denna dag bordlagts första gången.

Kammaren åtskildes kl. 2,43 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Tisdagen den 1 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Justerades protokollen för den 24 sistlidne april.

Anmälades och bordlades sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande n:o 5, i anledning af väckt motion angående uppförande å Helgeandsholmen af en byggnad för Riksdagen, riksbanken, riksgäldskontoret och justitieombudsmansexpeditionen m. m.; äfvensom bevillningsutskottets memorial:

n:o 12, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande åtskilliga punkter af utskottets betänkande n:o 8, angående ännu oafgjorda delar af tullbevillningen: och

n:o 13, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande 2 punkten af utskottets betänkande n:o 9, angående allmänna bevillningen.

Efter föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 206, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande n:o 31, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om postverkets rätt att, utan intrång från enskilde, befordre förseglade bref och brefkort, beslöt Första Kammaren, på framställning af herr grefven och talmannen, förklara, att, som båda kamrarne fattat fullkomligt lika beslut i denna sak och frågan således redan vore af Riksdagen afgjord, nämnda protokollsutdrag icke föranledde annan åtgärd än att läggas till handlingarna.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet greve *Strömfelts* under gårdagen bordlagda motion, n:o 79, om eventuellt upphäfvande af gällande förordning angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden, m. m.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran konstitutionsutskottets nästlidne dag bordlagda utlåtanden n:is 9—11 äfvensom statsutskottets samma dag bordlagda utlåtande n:o 55.

På framställning af herr greffen och talmannen beslöts, att på föredragningslistan till nästa sammanträde skulle sättas främst de ärenden, hvilka denna dag bordlagts första gången, och sist de utlåtanden, som denna dag blifvit bordlagda andra gången.

Justerades två protokollsutdrag för detta sammanträde, hvar efter kammaren åtskildes kl. 2,51 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.
